AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL: 3

KASIKATÜR

SAYI: 31 • EKİM 1995

refahlı belediyelerde ihaleleri nedense
refahlı müteahhitler kazanıyor...

LA İHALE İLLALLAH MUHAMMEDEN VS...

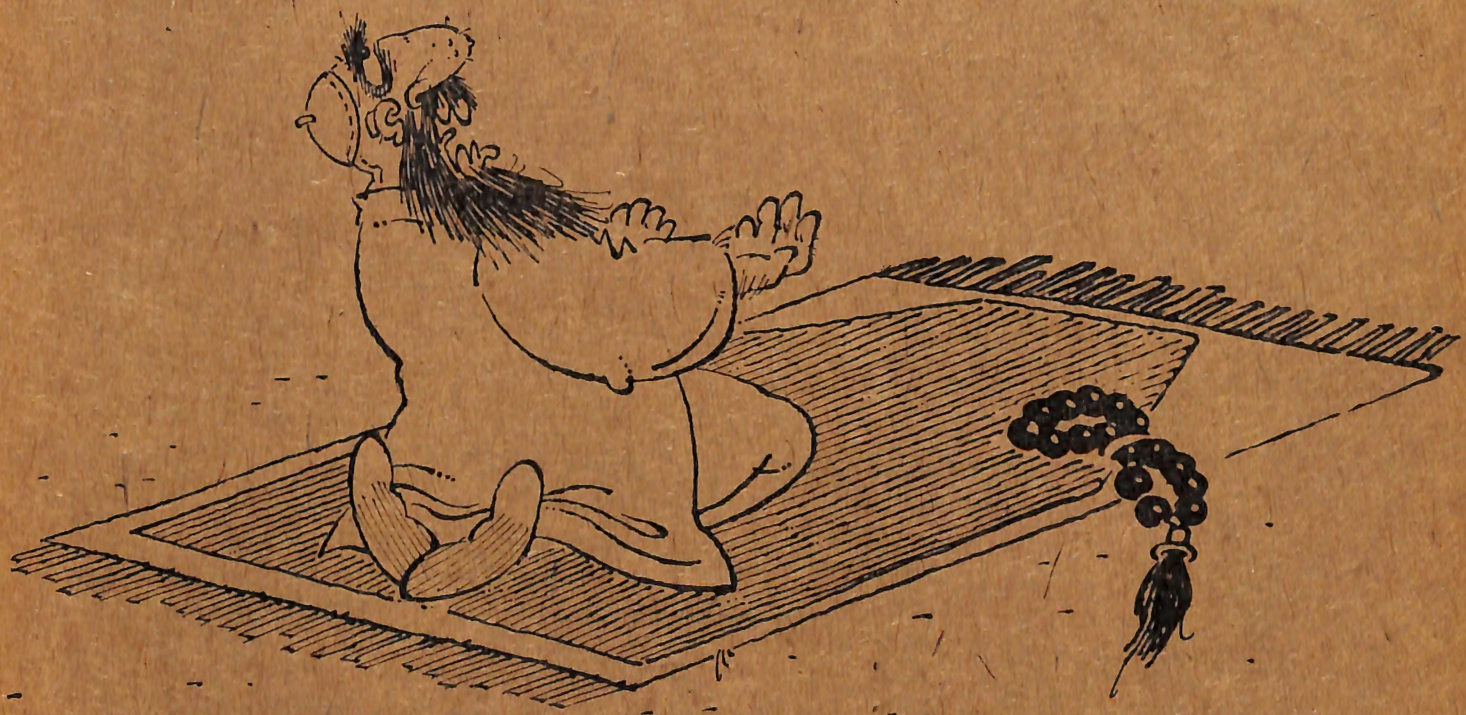

AHMET ERKANLI

AHMET ERKANLI

KARİKATÜR

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ ANKARA İRTİBAT BÜROSU ADINA ANKARA TEMSİLCİSİ
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
BÜLENT OKUTAN

YAYIN KURULU
ALİ FUAT SÜER
MURAT ÖZMENEK
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
CUMHUR GAZİOĞLU
HİCABİ DEMİRCİ

KATKIDA BULUNANLAR
ALİ ULVİ ERSOY
ALTAN ÖZESKİCİ
AHMET ERKANLI
ALİ ŞUR
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
A. TEOMAN ŞANALAN
CEM KOÇ
DİEGO HERRERA
DİNÇER PİLGİR
ERDOĞAN BAŞOL
ERAY ÖZBEK
EROL ÖZDEMİR
ERDOĞAN KARAYEL
EKİM ATİLLA PEKER
FERRUH DOĞAN
FİRUZ KUTAL
HASAN UYSAL
HAKAN ŞENGÜN
HÜSEYİN TANYERİ
HİCABİ DEMİRCİ
HAKAN DEMİRCİ
İSMET LOKMAN
KADİR DOĞRUER
KADİR CENGİZ
KEREM YÜCE
LEVENT CANTEK
MEHMET ALİ TÜRKMEN
MEHMET ÖZTÜRK
MURAT SAYIN
MÜMTAZ İDİL
MUSTAFA BİLGİN
MİROSLAV BARTAK
SEMİH POROY
OĞUZ GÜREL
OKTAY BİNGÖL
ORHAN DOĞU
RUHİ TEK
SEÇKİN TEMUR
SERVET GÜREL
SABİT FİKRİ
TONUÇ YAŞAR
TURGUT DEMİR
TURGAY KARADAĞ
YENER ÇAKMAK

BASKI : BAROK OFSET / ANKARA

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ
Konur Sokak 31/10 Kızılay-ANKARA
Tel: 417 37 28

POSTA ÇEK NO : 104902 METİN PEKER
Altı Ay : 180.000.-TL Bir Yıllık: 360.000.-TL

Kapak Tasarımı : Servet GÜREL
Kapak Karikatürü : Kadir DOĞRUER

Karikatür Dergisi'ndeki eserler kaynak gösterilmeden yayınlanamaz.

KARİKATÜR'DEN

SEVGİLİ KARİKATÜR DOSTLARI

“ Geçen gün bizim mahallenin gazete bayiine uğradık. Mahmut amcanın serüveni Ankara'da Rüzgârlı Sokak'ta başlamış. Şimdilerde, ilerlemiş yaşına rağmen her sabah erkenden günlük gazeteleri kulübesine sırtında taşıdığı söylenir. Mahmut amca ile sabah çayı içiyor gazete üzerine konuşuyorduk. Bu ufacık gazete kulübesinde geçirdiğimiz bir saat, yozlaşmanın, vurdumduymazlığın, boşvermişliğin, hayal pazarlamacılığının boyutlarını bir kez daha gözlerimizin önüne serdi. Gazete okuyucusu (Gazete satınalanlar demek daha doğru belki de) öncelikle TV, çanak, çömlek, veren gazetelere itibar ediyordu. Gerçekte bu itibar gazeteye değil, verdiği hediyelere idi. O gün gördüğümüz manzaralar dehşet vericiydi. Adam TV kuponunu kestikten sonra gazeteyi yırtıp atıyordu. Suçu bu tabakçı, çanakçı, TV'ci, halıcı, çarşafçı, gazetelerde mi aramalı? "Mal Müdürü ne yapsın? Mal eşek" diye 'biraz kaba bir söz vardır. Biz gene de Aziz Nesin hocamızın "Bu milletin yüzde altmışı aptal" saptamasını birkez daha hatırlayıp, Mahmut amca ile sohbetimizi noktaladık.

Her sanat dalında olduğu gibi karikatürde de sanatına ömrünü vermiş ustalarımız var. Karikatürcüler Derneği Ankara Temsilciliği olarak düzenlediğimiz geleneksel gecelerimizin geçtiğimiz yıllardaki onur konukları ustalarımız Turhan Selçuk ve Semih Balcıoğlu idi. Bu yılki onur konuğumuz Cumhuriyet Gazetesi'nin 50 yıllık çizeri Ali Ulvi Ersoy. 26 Ekim 1995 tarihinde Devlet Konukevi'nde (Ankara Palas) gerçekleştireceğimiz gecede karikatürcü dostlarımız ve ustalarımız ile birlikte olacağız.

Sevgili Dostlar.

Karikatür'ün Ekim sayısını hazırlarken ülkemizdeki diğer grevlerin yanı sıra SEKA grevi de devam ediyordu. Bizim gibi güç ekonomik koşullarda, özveriyle mücadele veren dergilere uzun soluklu bir yaşam diliyoruz. Kendi adımıza, mürekkebimizin son damlasına kadar emeğin ve demokrasinin yanında olacağımızı dostlarımıza, düşmanlarımıza iletmekten onur duyuyoruz.”

MAKSAT MUHABBET

■

hASAN uYSAL

■

HÜKÜMETE GİRMEK İÇİN ŞARTLARIMI AÇIKLIYORUM!

Tansu Çiller ve ailesinin, olumsuzlukla da sonuçlanmış olsa, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'a ortak hükümet olmak için getirdiği dört önemli şartı biliyorsunuz.

Haziran'da seçim, Mesut Yılmaz'ın kabinede yer alması, bakanların milletvekili oranlarına göre dağılımı ve icraat hükümetinin oluşması. Hükümeti kuramadığı zaman "yaşamı kararacak" olan Sayın çiller'in iki milletvekili olan YDH'ye bile gitmesi, sıranın bana geleceğinin ilk işareti oldu. Ancak ben ne CHP'yim ne adım İnönü, ne Karayalçın ne de Hikmet Çetin.

Şahsen benim hükümete katılmak için bazı şartlarım olacak. Birincisi, mümkünse Tansu Çiller'in hükümette yer almaması... Çok ısrar ederse o girsin ama hükümete kocası, yalı komşuları, reklamcıları, bankacıları ile Yalım Erez girmesin! İkincisi hükümetin, geniş tabana yayılıp, bol bol icraat yapması. Hızlı giden demokratikleşmeyi yavaşlatıp, yavaş giden insan hakları ihlallerini arttırması, diğer koşulum. Bakanlar Kurulu'nun sürekli olarak toplantı yapması, toplantıların hamamda gerçekleştirilmesi ve bakanların promasyon kampanyası düzenlemeleri vazgeçemeyeceğim şartlar arasında. Ayrıca düzenlenecek çeşitli hükümet protokollerinin duruma göre uygulanması peşin isteklerimin başında yeralıyor. Bunun dışında grevlerin yaygınlaştırılarak, işçilerin açlığa alıştırılması hükümetin isabetli bir kararı olacak.

Hükümette bana ayrıca bir bakan kontenjanı tanınırsa, bunu "herşeyden sorumlu devlet bakanı" olarak Parlamento dışından Semra Özal hanım için kullanabilirim. Oğlu Ahmet'i müsteşar, Efe'yi genel müdür, kızı Zeynep'i sekreter olarak istihdam edebiliriz. Böylece hiç olmazsa Türkiye'de yaşamalarına katkıda bulunmuş, borçlarını ödemelerine de yardımcı oluruz. Azimet Köylüoğlu'nun "bana yalakalık yapması" koşuluyla, Denizcilikten sorumlu Devlet Bakanı olmasında büyük yarar var, diye düşünüyorum. Şadi Pehlivanoğlu'nun hosteslerden ve teyyarelerden sorumlu Bakan olması isabetli olur. Baki Tuğ Kürt sorununa, Salman Kaya polislere baksın örneğin... Necmettin Erbakan, külçe altınlara olan ilgisi nedeniyle Maliye Bakanlığı'nı pekala yapabilir. 4 karısı olan RP Urfa Milletvekili Halil İbrahim Çelik, Kadından Sorumlu Devlet Bakanı olabilir. Toprak ağası Salih Sümer'in, Toprak reformundan sorumlu, Prof. Mümtaz Soysal'ın ise Özelleştirmeden Sorumlu Devlet Bakanı olması şart! Devlet Bakanları ve kredilerden ayrıca Sabah'ın dağıttığı çarşaf ve nevresim takımlarından sorumlu devlet bakanı olarak Cavit Çağlar'ın sanırım ismini söylemeye bile hacet yok.

İnsan Hakları Bakanı tabi ki Maraş katliamı sanıklarından Ökkeş Şendiller olmalı. Diyanet İşlerinden sorumlu bakan İbrahim Gürsoy, Kültürden sorumlu bakan ise karınca ezmez Alparslan bey olursa isabetli olur kanaatindeyim. Engin Türkçesi ile Yıldırım Akbulut'u Dışişleri Bakanı yaparak yeniden piyasaya çıkartmak hükümete daha başından olumlu puan kazandıracaktır eminim. Yakında ne orman ne de sağlık bırakmamayı başarma aşamasına gelen Orman ve Sağlık Bakanları yerlerinde kalmalı. Partiler arası seyehate düşkün Cemal Şahin Turizm, devamsızlık rekortmeni Bedrettin Dalan Çalışma Bakanı, Hasan Mezarcı ise Adalet Bakanı olmalı. Cumhurbaşkanı Demirel'in sık sık kendisini ziyaret etmesi koşulu ile Coşkun Kırca'yı Kuzey kutbuna büyükelçi olarak göndermekte, Mesut Yılmaz'ın ise Hükümetin raahat çalışabilmesi için Anamuhalefet lideri olarak kalmasında büyük yarar var.

Son ricam Hükümetin numaralanmasına ilişkin olacak. Mümkünse kuracağımız hükümet, 51. hükümet olarak değil 100 numaralı hükümet olarak anılsın.

Bütün bunlardan sonra şahsen hükümette, İnsanların Nefes Almasından Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olmayı kabul edebilirim.

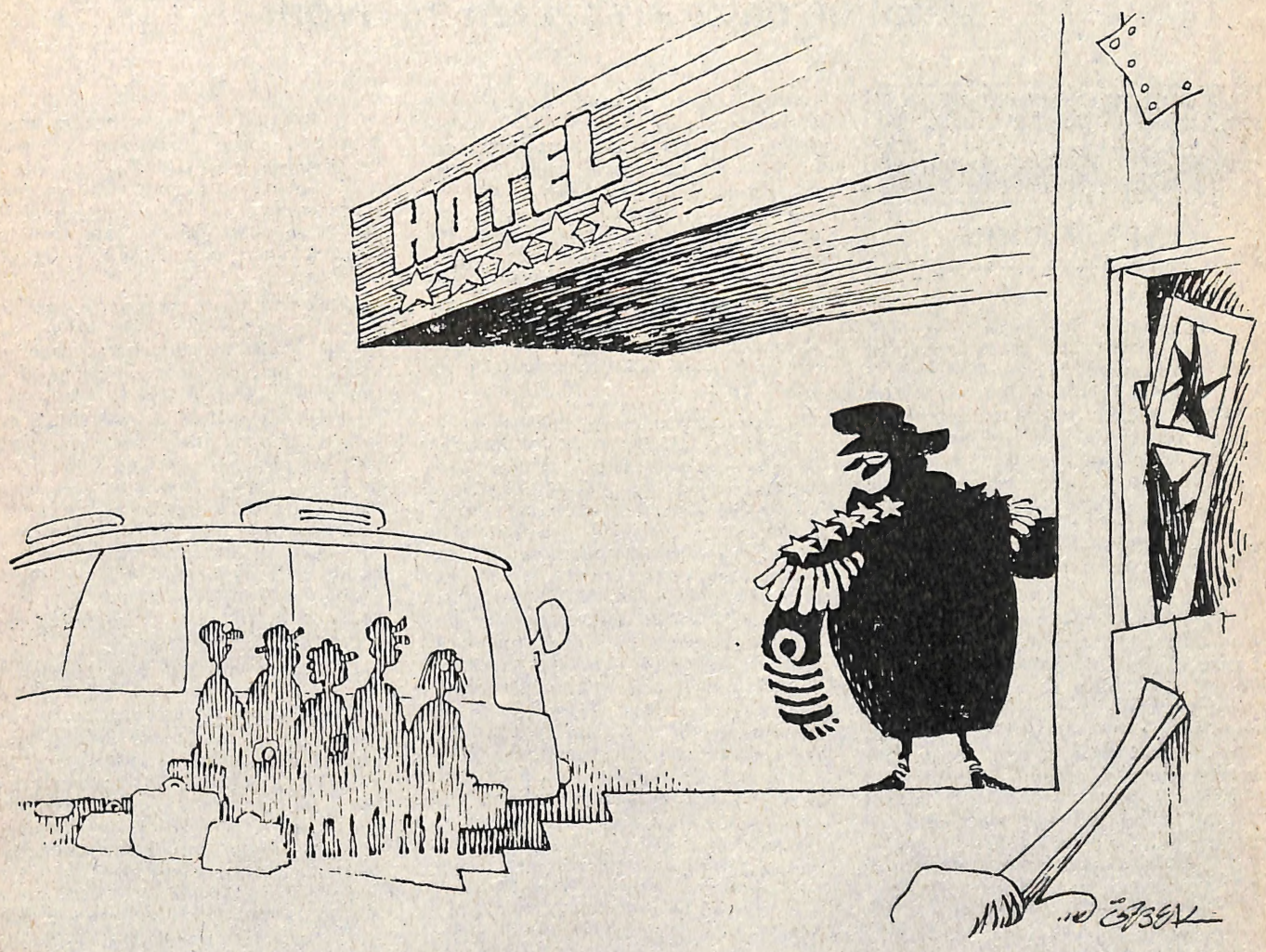

ERAY ÖZBEK

DİEGO HERRERA (YAYO) — KANADA

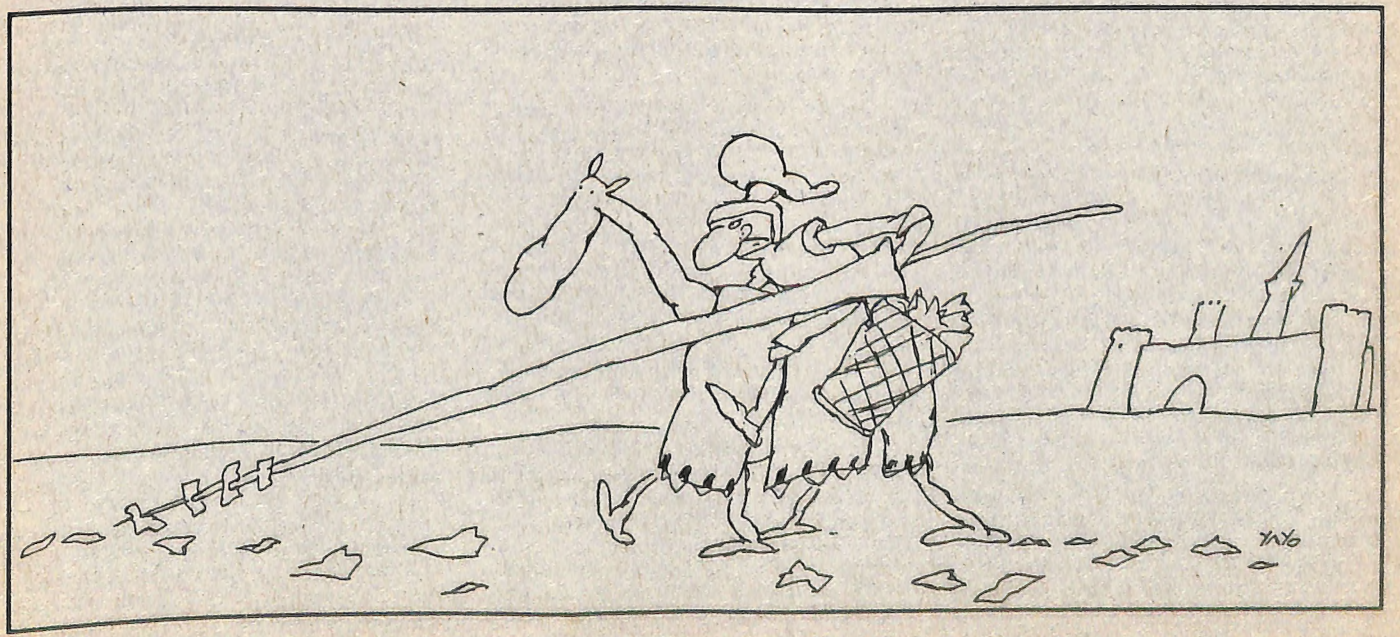

ŞİMDİ DE DERS KİTAPLARI SATIYOR!

ZARF İLE MAZRUF

SABİT FİKRİ

Türkiye'de ticarete konu olmaması gereken sınırlı alanların belki de en önde geleni eğitimdir. Bu alanda ticaret tümden öne çıkarılmamalıdır. Çünkü eğitim temelde kamu yararının öncelikle gözetilmesi gereken bir alandır. Eğitimin hepten ticarileşmesi esas konuların saptırılmasının yolunu açmaktadır. Eğitimin her yönden eğitimden başka amaçlar için araç olarak kullanılması üzerinde öncelikle durulmalıdır. Eğitimin toptan parasal sonuçlara tahvil edilebilecek bir ciddiyetsizlikten kurtarılması kesinlikle sağlanmalıdır.

Bunu sadece basit bir biçimde düşünmek doğru görünmemektedir. Bu ticari bağlamın içinde akademik etiketi bazı kesimlere kendi çıkarları doğrultusunda kullandırmaktan, oradan buradan ısmarlanan projeleri kabullenmeye kadar herbir şey girer. Türkiye'de üniversite hocalığı kendi içinde yetinilmeyip başka bazı makamlara tahvil edilmesi amaçlanan bir meslektir. Üniversite hocalığı toplum tarafından olağanüstü saygın bir konumda görüldüğü için "herşey yakışır haspaya" mantığı içinde profesörlüğün başka makamlar için birer basamak olarak kullanılması mübah görülmektedir.

Bu yazıda konunun oldukça küçük bir boyutu üzerinde durulacaktır. Eğitim alanında gerçekleştirilen teferruat gibi görünen bu olay özellikle incelenmek durumundadır. Eğitimin düşünsel içeriğine ilişkin önemli sayılabilecek bir etkisi olmasa da, eğitimin düzeyi konusunda belki de diğer etkenlerden daha fazla belirleyici olmaktadır. Çünkü hem öğretim üyesinin bilimsel çalışma doğrultusunu saptırmakta, hem de öğrenciyi düzeyi düşük yapıtları okumak zorunda bırakmaktadır. Bu da öğretim üyesinin kendi yazdığı yada çevirdiği kitabı kitapları okutmasında somutlaşmaktadır.

Türkiye'de öğretim üyeleri genellikle kendi yazdıkları yada çevirdikleri kitapları okutturmaktadırlar. Genellikle de bu kitapları zorunlu ders kitapları olarak okutturmaktadırlar. Zaman zaman da bu kitapların bir kısmının dersin konusuyla açık ilişkisi yoktur. Bazen de okuttukları bu kitapları bizzat kendileri bastırmaktadırlar. Kimi zaman da bu kitapları öğrencilerine odalarında bizzat kendileri satmaktadır. Bu konuda örnek vermeye gerek yok. Bunun mebzul miktarda örneğini üzerine vazife olan, olmayan çok sayıda kişi bilir.

Türkiye'de belki de en fazla baskı yapan kitaplar üniversitelerde okutulan ders kitaplarıdır. Baskı sayısı olarak bakıldığı takdirde birkaç düzine istisnai kitabın dışında Türkiye'de en fazla satılan kitaplar sözü edilen bu ders kitaplarıdır. Çünkü bu kitapların okuyucuları zorunlu okuyuculardır. Üstüne üstlük bu kitapların okuyucuları en dikkatli okuyucudardır. Baskı üstüne baskı yapan bu kitaplar başka kitaplar yazmayı yada çevirmeyi tahrik etmekte, piyasa koşulları da yeni üretilen kitapların yayınlanmasını kolaylaştırmaktadır. Çoğu yayınevinin bu konuda kültür yayıncılığı yapmaktan daha duyarlı olduğu görülmektedir. Böylelikle de zincirleme bir etki oluşturulmaktadır. Üniversite öğretim üyelerinin özellikle çok öğrencileri varsa kendi yazdıkları yada çevirdikleri kitapları ders kitabı olarak kullanmaları kolaylaşmaktadır.

Toplumsal bilimler açısından konu değerlendirilecek olursa bu durum öğrencilerin evrensel düzeyde bilimsel yapıtlar okuyacaklarına kendi hocalarının kitaplarını okumaları sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle örneğin, toplumbilim ve ekonomi disiplinlerinde öğrenciler genellikle kendi hocalarının kitaplarını okumakta ve bu konuda belki de mümkün olan eğitimin düzeyi düşmektedir. Ülkede bol sayıda mikro ve makro iktisat kitabı vardır. Hemen her iktisat hocası ya bir kitap yazmıştır yada kendi ders kitabını ileriki bir tarihte okutmayı düşlemektedir. Keza sosyoloji ve tarih hocaları da benzeri bir davranış içindedir. Genelde düşünüldüğünde bu konuları daha kapsamlı ve üniversite düzeyinde öğrencinin anlayabileceği yalınlıkta sunan yabancı yazarların teorik kitaplarının okutulması daha anlamlı görülmektedir. Daha iyisi geçmiş dönemin Türkiye'nin özgüllüğünün farkında olan Türk bilim adamlarının kitaplarının okutulmasıdır. Ancak böylesi bir alternatif hemen hiç kullanılmamaktadır. Şüphesiz bu alanda olumlu birkaç, ama sadece birkaç yeni yerli profesör -yazar örnekleri göstermek mümkündür. Fakat bunun sayısını kesinlikle abartmamak gerekir. Yalın ve kapsayıcı kitapların ders kitabı olarak kullanılması daha olumlu sonuçlar doğurur. Sözü edilen profesör- yazarların ihtisası süreç içinde ders kitapları yazmak üzerine olmaktadır. Her nedense ders kitapları da fazlasıyla şişkin olmakta, gitgide de şişmanlamaktadır.

Türkiye'de geçmişte ve bugün sadece kendi yazdığı ve çevirdiği kitapları, ama sadece bu kitapları zorunlu ders kitabı olarak kullanan öğretim üyesi sayısı oldukça fazladır. Konuyla bağlantısının kurulmasında oldukça zorluk çekilen ders kitaplarına fazlasıyla rastlanmaktadır. Herşeyin birbiriyle ilintisini kurmakta olağanüstü mahir öğretim üyeleri varoldukça Atatürk hakkında yazılmış bir kitabın sosyoloji metodu konusunda ders kitabı olarak kullanılmasına da şaşmamak gerekir. Allaha şükür henüz olmadık kitaplar ders kitabı olarak okutulmaya başlanmamıştır.

Bir öğretim üyesinin kendi yazdığı kitabı önemsemesi, bir dereceye kadar okutması da olağan görülebilir. Ancak bunun biri aşması ve ilgili ilgisiz her derste kullanılması vukuatı adiyedendir. Bu garipliğin vurgulanması ve hatta bu tür kitapların içeriklerinin tartışılması anlamlı olabilir. Ancak bu özellikleri taşıyan kitaplar o kadar çoktur ki... Bu hususta geniş bir envanter çıkarılması Türkiye'de üniversite düzeyinde eğitimin anlaşılması bakımından olağanüstü işlevseldir. Üniversitelerin içindeki akrabalık zincirini ortaya çıkaracak bir çalışma ölçüsünde sözü edilen envanter de akademinin sosyolojisinin kavranmasına yardımcı olur. Ahlaki tutum ticari endişenin muhakkak önüne çıkarılmalıdır.

Türkiye'de üniversite deyince kendi bulundukları fakültenin dışında fakülte, yani kargadan başka kuş tanımayanlar daha nice garipliğin üniversitelerde süregettiğini kolayına anlayamazlar. Türkiye'de yüksek öğretimde kendi şu veya bu dergide yazdığı makallerini zorunlu ders materyali olarak kullanan öğretim üyeleri de vardır. Gerçi böyle bir tutumun olumlu bir yanı da bulunmaktadır. Hiç değilse bazı öğrenciler hayatta belki de hiç alıp okumayacakları dergilerle buluşmaktadır. Şaka bir yana, işin bu ölçüde ayağa düşmesi hiç de hoş bir şey değildir. Aslında söylenecek daha başka şeyler de vardır, ama bunlar sanki tümüyle hayali şeyler olarak da nitelenebilir.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin çok büyük çoğunluğu ekonomik zorluk çekmektedir. Bunların daha ciddi yapıtlar okumalarının engellerinden biri de ayrıntılı olarak anlatılan ders kitapları uygulamalarıdır. Ders kitabı dışında okumak fırsatı biraz da bundan bulunmamaktadır. Zaten yüksek öğretim sonrasında okumak için zaman da ayrılmamakta, imkan da oluşturulmamaktadır. Türkiye'de okumaya karşı direncin süregitmesinde bu kerameti kendinden menkul ders kitabı yazarı öğretim üyelerinin cocukça heveslerinin de katkısı vardır. Bunlar kendi yazdıkları ve çevirdikleri materyalin her derde deva olduğunu sanmaktadır. Bunların kendilerini bir ölçüde objektif kriterlerle değerlendirememeleri garip bir şeydir. Aslında bu profesör-yazarları gazeteci-yazarlarla karşılaştırmak sorunun ruhunu anlamaya yardımcı olabilir.

Gazeteci-yazar genellikle yaygın duyarlılıklara özen gösterdiği için yazdıkları çok satar. Ancak hemen herkesin ilgi gösterdiği konularda yazdığı için satışın fazla olması o kadar büyük beceri gerektirmemektedir. Zaten gazeteci-yazarı öncelikle kamuoyunun duyarlılıkları harekete geçirmektedir. Bir anlamda gazeteci-yazar da, onun okuru da sanki aşikar bir biçimde aynı mekandan manipüle edilmektedir. Ama profesör-yazar öyle mi? O talebe göre yazmaz ki. O kendi ürünlerinin talebini bizzat kendisi yaratır. Profesör-yazar insanda hiç okuma hevesi olmayan konuları pür dikkat okutturur. Sadece o kuşaktaki gençlere mi? Hayır, okurun belki de yedi sülalesine okutturur. Gazeteci-yazarın kitapları genellikle okunduktan sonra bir kenara atılır. Profesör-yazarın kitapları ise öğretim üyesinin ciddiyeti ölçüsünde belki on, belki on beş kez okunur. Bunun ötesinde çokca gramer yanlışı içeren oldukça çapraşık ifadeli kitapları okutturmak büyük maharet işidir. İşte bu faikiyetler nedeniyle gazeteci-yazar profesör-yazarın yanında kaç yazar!

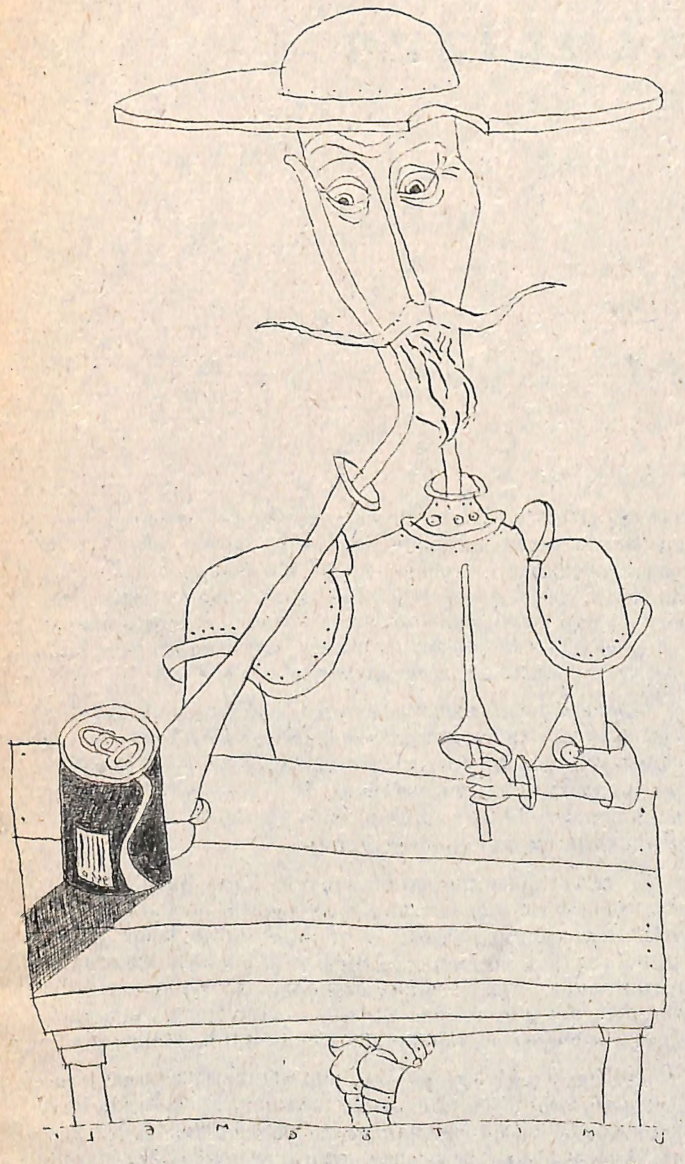

ÜMİT ÖĞMEL

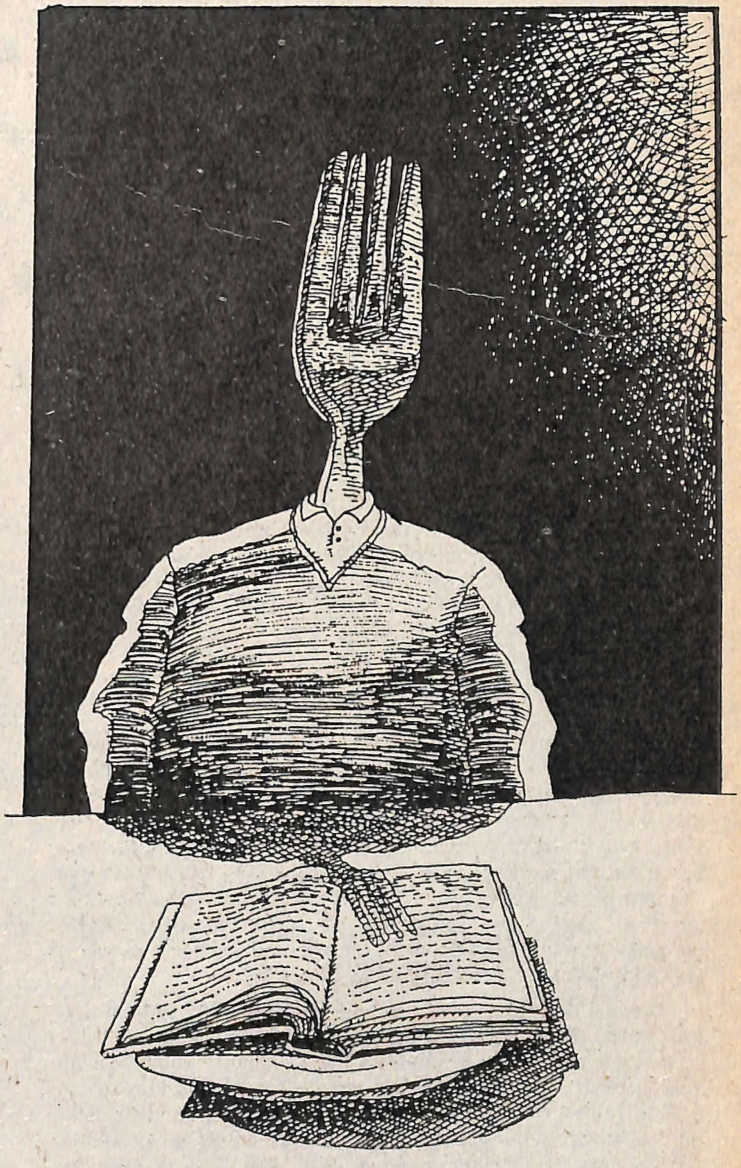

FİRUZ KUTAL

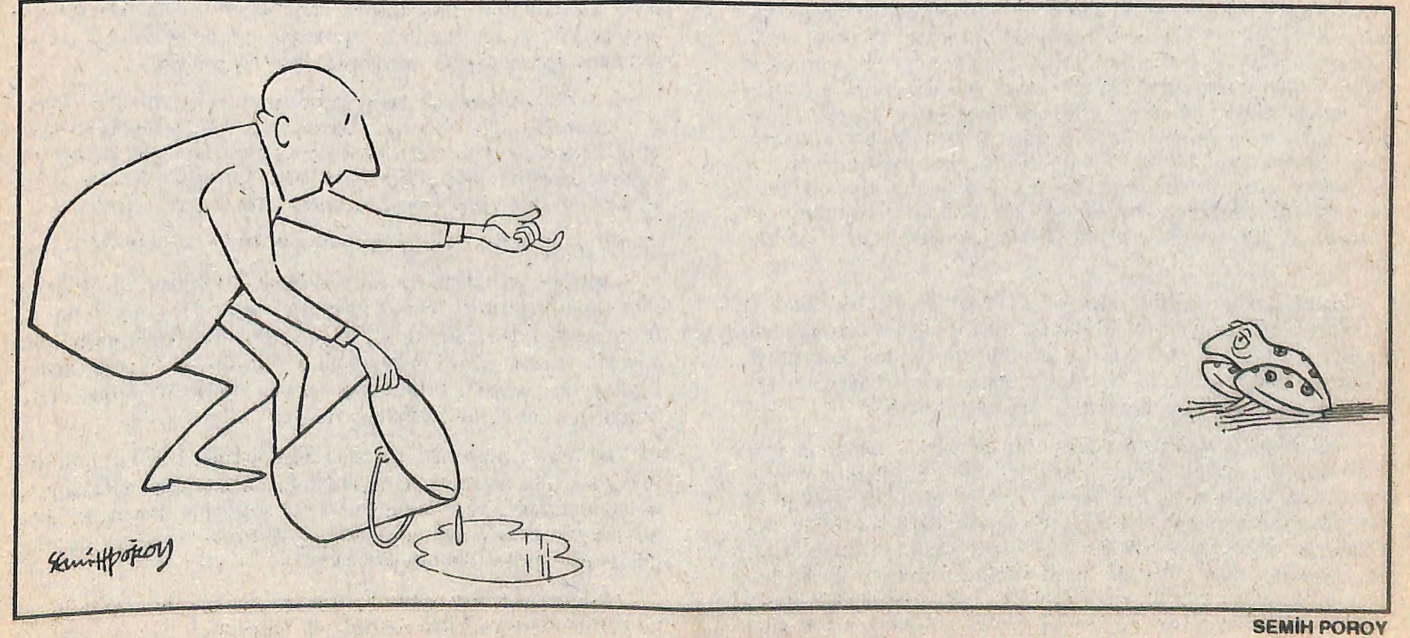

SEMİH POROY

BAYOKURYAZARÇİZER

■

Bülent OKUTAN

■

ELMUT

"Elma ile armut toplanır mı A benim aptal oğlum." İlkokul veya daha ileriki yıllarda çözemediğimiz bir matematik probleminden sonra hocanız size böyle bir serzenişte bulunmuş olabilir. Şimdi o çekilen kulakları ve çirkin sözleri geri isteyebilirsiniz zira Japon bilim adamı Kiyoşi Banno çapraz döllenme sistemiyle elma ve armudu bir araya getirmeyi başardı. Yeni bir meyve üretti. Muhtemel olarak adını kendi koyacaktır. Türkçeye "Elmut" olarak veya başka bir isimle girebilir.

Oysa bu japon bilim adamının yaptığına benzer bir döllenmeyi bizim Sosyal Demokratlar aylar önce gerçekleştirdiler de türlerini bile geliştirdiler. Örnek olarak: İnönü Çiler sentezinden, Erçil. Karayalçın Çiller sentezinden; Karçil, Çetin Çiller sentezinden; Çeçil. Bu Japon Biyologun elma ile armudu çapraz olarak döllemesi bunun yanında hiç kalır. Ama ne hayırsa Uluslararası ajanslar olayı pas geçiyorlar. Halbuki ülkemize gelip bir ay yaşayıp bir tadına baksalar, bu nesnenin ne müthiş bir çarpaz döllenme örneği olduğunu anlayacaklar, böylece Japon'un pabucu daam atılacak farkında değiller.

Evet sonunda beklenen gün geldi çattı. 9 Eylül izmir'in kurtuluş günüydü. Köklü bir çınar, Mustafa Kemal tarafından dikilip Kuvai Milliyecilere armağan ettiği 70 yıllık bir ağacın dalları yine çiçek açtı. parti içerisinde hizipçi, mızıkçı gibi olumsuz sıfatlarla ünlenen Deniz Bey, genel başkan oldu. Hemde ezici bir üstünlükle. Yolu açık olsun. Sonuç olarak Sosyal Demokratlar herhalde işin ciddiyetini anladılar ve asgari müşterekte birleşebildiler. Bazılarının tabiriyle yılanı görüp, denize atladılar. Genel seçim provalırının yapıldığı kurultayda parti meclisi üyeleri delegelerin engin sağduyusu ile seçilerek işbaşına geldi. Hepsini kutlarım. Asırlık bir partiye hiçbir siyasi deneyimin ve hiçbir kariyerin olmadan birinci olarak girmek; elma ile armudu çapraz döllenme ile bir araya getirmekten daha zor hatta. İmkansız birşey olmalı. Bu imkansızlığı deldiği için kutlarım. Ona, Cumhuriyet Türkiye'sinin en yüce partisine birinci sırada yer veren nazik, centilmen, hoşgörülü delagasyonu gözlerinden öperim. Demokratik faaliyetlerde insanların sağduyulu ve hoşgörü sahibi olması, insiyatif kullanması kadar güzel ne olabilir ki..

Ergun Göknel yerini dolduran, işini iyi bilen bir bürokrattı. Politikanın ana okulunun bürokrasi olduğunu varsayarak okulu, pekiyi derece ile bitirmiş biriydi. Beyefendi. Ancak özel hayatındaki dalgalanmalar ve peşine gelen yanlışlıklar onu birdenbire kamuoyunun lanetlediği biri haline getirdi.

Hakkındaki suçlamalar sonunda, neredeyse ipe gidecekti. Tüm olup bitenlerin kusuru partisine, sempatizanlarına ve sosyal demokratlara yükletildi. Oysa yaşadığımız ülkede, şu anda bile deveyi hamuduyla götürenler el üzerinde taşındığı gibi, en büyük itibarı onlar görüyorlar. Göknel, sempatizanı olduğu partide üstün hizmetleri ile saygı gören bir bürokrattı. Bu türden karmaşalar partisine zarar getirdi. Yerel seçimlerde; (favori) olmalarına karşın neredeyse sandıktan sonuncu olarak çıkacaklardı. O' halde bu büyük emanete sahip çıkacakların içlerindeki şeytanı yenip, kavgalarına son verip, göreve öyle talip olmaları gerekirdi. Delegelerin eldene ele dolaşan tulum veya blok isim listeleri yerine insiyatif kullanarak taktir ettikleri üyeleri parti meclisine sokmaları gerekirdi. Robot delege olmamaları gerekirdi. Stad Oteli'nin lobisinde buzlu rakı içmeyi, sazların çaldığı küldilihicaz peşrev dinlemeyi kim sevmez.

Sevgili Japon biyolog Mr. Kiyoşi gördüğünüz gibi bu sizin elma ile armuz çapraz döllenmesi ile elde ettiğiniz yeni meyve projesi bizim ülkede yıllardır var. Üstelik çapraz döllenme yöntemiyle değil, harbiden. Kafadan... Siz isterseniz başka bir nebatatı deneyin ki bize malzeme çıksın. Söz gelimi hıyarla kabağı çiftleştirin. Veya domatesle patatesi...

Bu çapraz döllenme teorisi sonunda tadına baktığınız yeni ürün yani elmut, eğer ağızlara layık sulu bir armut tadı veriyorsa, sapı yaprağı, kokusu ve rengide kocaoğlanın sevdiği cinsten ise, bu birleşme pek dengeli ve adil şekilde olmamıştır. Bu durumda; elma, armuda cinsinden, cibilliyetinden ödün vermiştir. Benzetmek gibi olmasın, taşa ölçerim. Şu andaki mevcut koalisyon ağırlığının Çiller ve partisinde olduğu gibi.

İktidara ortak olan bir partinin demokratikleşme, insan hakları ve özgürlükler konusunda tavır alması, kendisine ümit bağlayanlara riyakar davranmaması gerekir. "Ne olursak olalım, kırmızı plakalarda kalalım" esprisi ile ortaklığınızı sürdürmeye çalıştığınız parti veya siyasal gücün, ırkçı, gerici ve kafatasçı kadrolarının bürokrasiye kaymalarına izin vermemesi gerekir. Her şeye rağmen ortak olmak, yanlış gidişata da ortak olmak anlamını taşır ki tarih onları birlikte yargılar.

Sosyal demokrat kavramı burjivaziye ve kapitalizme karşıdır. Vatandaşını Devlete karşı himaye eder. Peçete gibi kullanılıp atılmasına izin vermez. Mustafa Kemal, bu siyasi partiyi kurarken devletle bütünleşmesini arzu etmişti. Ancak onun tarihsel nitelikli bu istemi, çağdaşlaşmaya kapalı değildi.

Bu yüzden körü körüne saplanışlar hiyanetle eşdeğerdir.

Ülkenin içine düştüğü rahatsızlıktan kurtuluşu, bir ortaklığı gerektiriyorsa bizde Elmut teorisine sıcak bakarız. Ama bu ürün bir ölçü elma ile, dokuz ölçü armut moleküllerinden oluşuyorsa ve sonuçta tüm biyolojik ve fizyolojik değerler armut özelliği taşıyacaksa, bunun adı çapraz döllenme olmaz. Olsa olsa armudun elmaya tahakkümü olur.

Deniz bey bu yüzden Sosyal demokratlar için bir çare olabilir ama sol kavramını geniş kitlelere, kararsızlara ve küskünlere iyi anlatarak.. Aksi halde yeni bir arayış içine girer ki bazılarının üstüne basa basa vurguladığı gibi başka bir siyasi partinin yörüngesine oturmaktan ileri gidemez.

Türkiye'de solun sonuna süre tanıyanlara bu kurultay, ya bir müjdedir veya, Elma Armut kel mahmut...

CUMHUR GAZİOĞLU

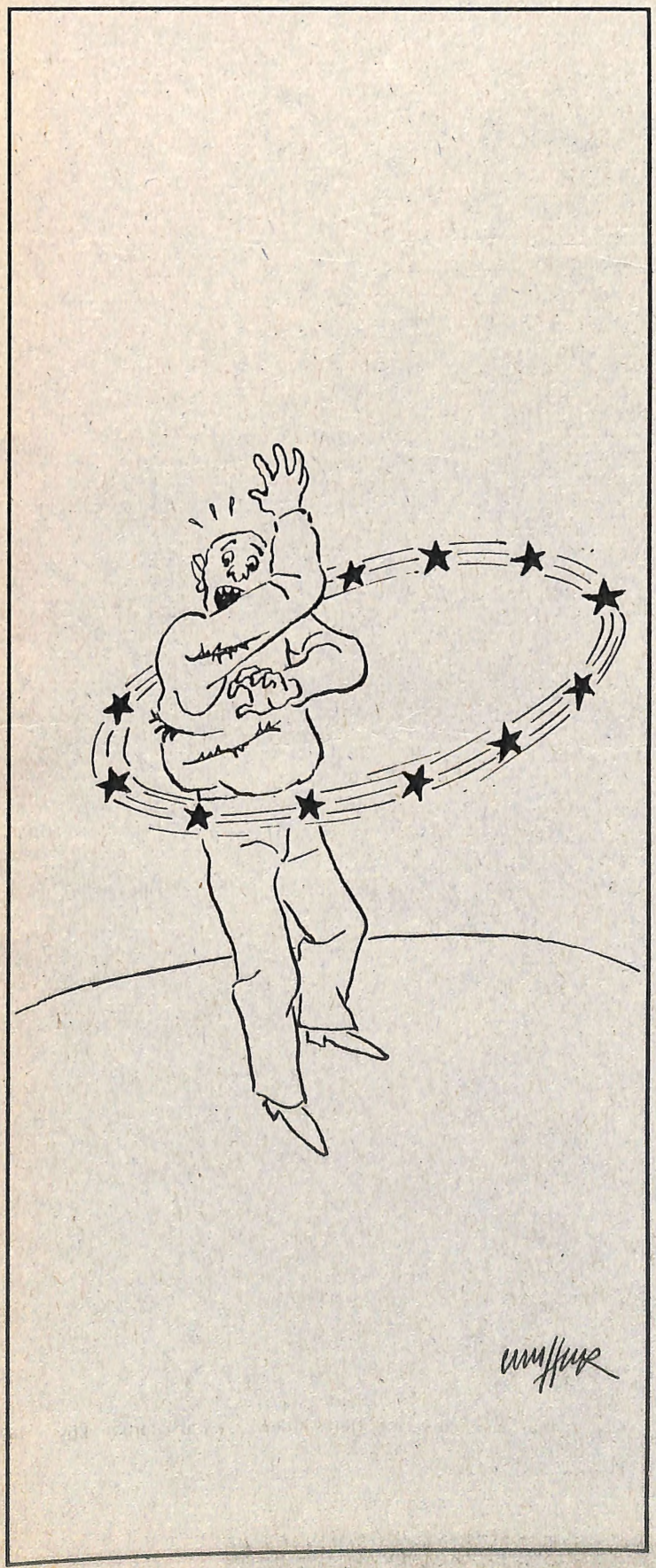

TREN PENCERESİNDEN

RUHİ TEK

RAPOR

Tren yaz sıcağından bunalmış gibiydi, sanki terliyordu.

Şimdi moda gündem değiştirmekti. Canı sıkılan, işine gelmeyen, sıcaktan terliyen gündemi değiştiriyordu. Sanki trenin makas değiştirmesi gibi bir şeydi.

Gözlüğünü düzelten yolcu, yanındakine baktı, mırıldanmaya başladı:

- Enflasyon, yargısız infaz, özel tim, memurlara toplu sözleşmeli grevli sendika hakkı, demokratikleşme, özgürlük, insanca yaşama, tasarruf önlemlerinin gölgesindeki zırt-pırt yurt dış gezileri unutuldu.

Yanındaki merakla sordu.

- Şimdi ne var gündemde?

Gözlüklü sırıttı:

- Rapor...dedi. Hemen ekledi.

- Doğu raporu. Bu rapor öne geçti. Raporu okuyan okumayan, anlayan anlamayan konuştu, yazdı.

Tren, sanki bu gündemle dalga geçer gibiydi. Tıkırdıyordu. görünen köye kılavuz isteniyordu.

Makinis, trenin düdüğüne asıldı. Uykudan yeni uyananları kendine getirmek ister gibiydi.

■

SAYI

Haydarpaşa-Adapazarı treni bilmem kaçıncı kez yine yoldaydı.

Trenin penceresinden betonlara, çöp yığınlarına, maviliğini yitirmiş denize bakan yolcu, konuşmasını sürdürdü.

- Değiştirilir, değiştirilmez, becerirler, beceremezler diye diye lige adını koydu: Anayasa sivilleştirildi. Tarihi karar alındı. Ne yapılmıştı. Milletvekili sayısı çoğaltılmıştı.

- Seçim zamanı verilen söz, bu muydu?

- Bazıları için söz ağızdan çıkar.

Çocuk parmakları ile sayıyordu.

- Yüz... iki yüz... beş yüz...

Dedesi gülümsedi.

- Evladım ne beş yüzü... Adamlarda yüz çok. Senin parmakların yetmez dedi. Üniversite öğrencisi olan genç söze karıştı: Milletvekili sayısını yinede az tuttular. Bence altıbine çıkarılmalıydı. Böylece memleket refaha kavuşurdu. Hele bakan sayısını da yaptınmıydı ikiyüz. İşler tıkırında yürürdü. Birde bakanlığı üçer aylık trunikeye soktunmuydu. Herkes bakan olur, bir seçilen ölünceye kadar mutlu-kutlu yaşar. Amaç halka hizmet değil mi? Yani onlar böyle söylemiyorlar mı? Eh artık bu kadar bakana 10 tanede başbakan yaptın mı, sen sağ, ben selamet.

Tren sallana sallana ilerledi. Çocuk dedesinin ceketini çekiştirdi. Dede... ben istemiyorum. Atasözümüz var. Nerede çokluk orada....

Dedesi çocuğun ağzını kapattı. Makinist düdüğe öyle bir asıldı ki Dil Ovasındaki evlerde uyuyanlar yataklarından fırladı.

15. ULUSLARARASI "NASREDDİN HOCA KARİKATÜR YARIŞMASI" ÖDÜLLÜ KARİKATÜRLER

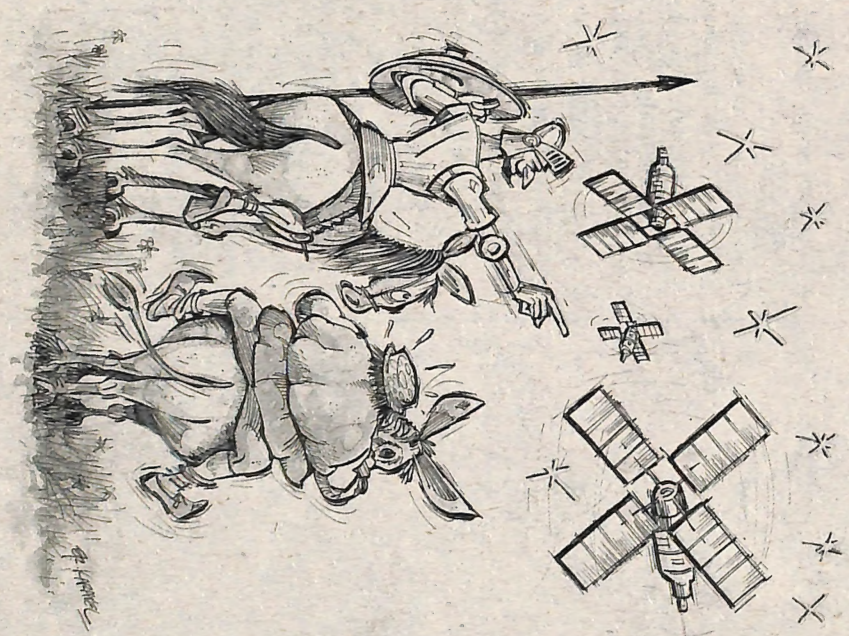

ERDOĞAN KARAYEL
TRT Kurumu Onur Plaketi

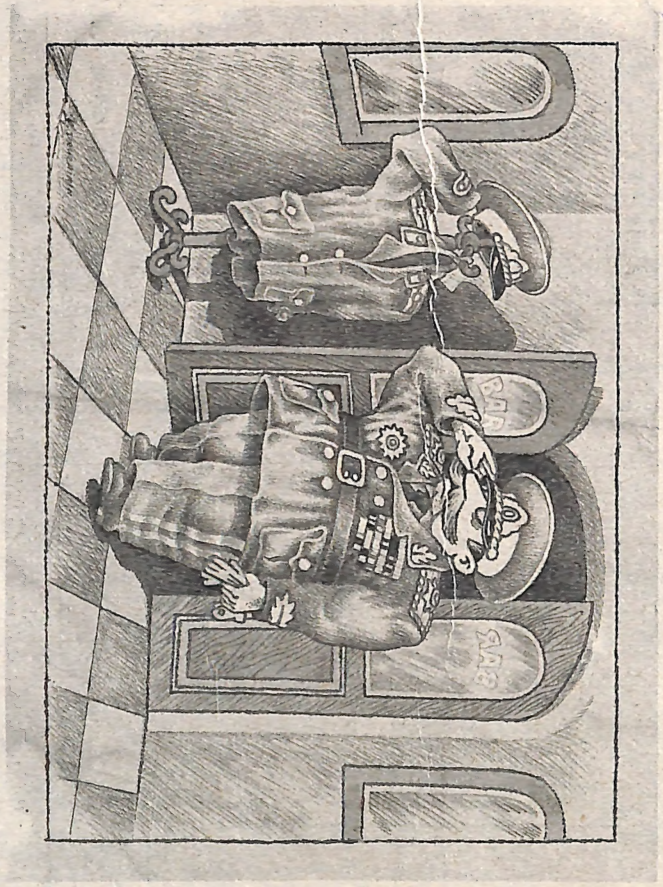

VALANTİN DRUZHİNİN
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Onur Plaketi

15. ULUSLARARASI "NASREDDİN HOCA KARİKATÜR YARIŞMASI" ÖDÜLLÜ KARİKATÜRLER

MARAT VALIAKMETOV
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Özel Ödülü

JORDAN POP ILIEV
Türkiye Gazeteciler Sendikası Onur Plaketi

MİROSLAV BARTAK / ÇEK CUMHURİYETİ

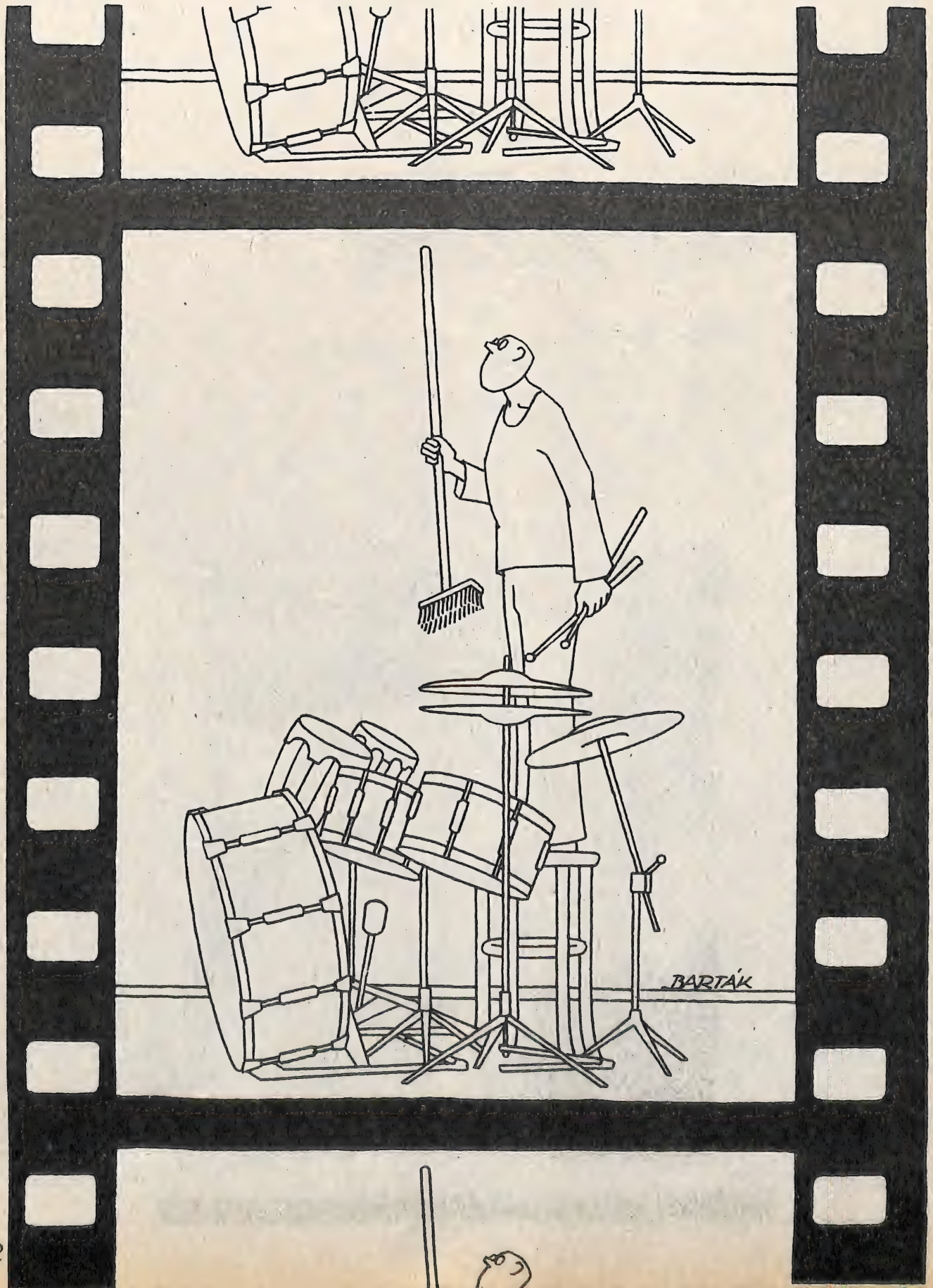

MURAT ÖZMENEK

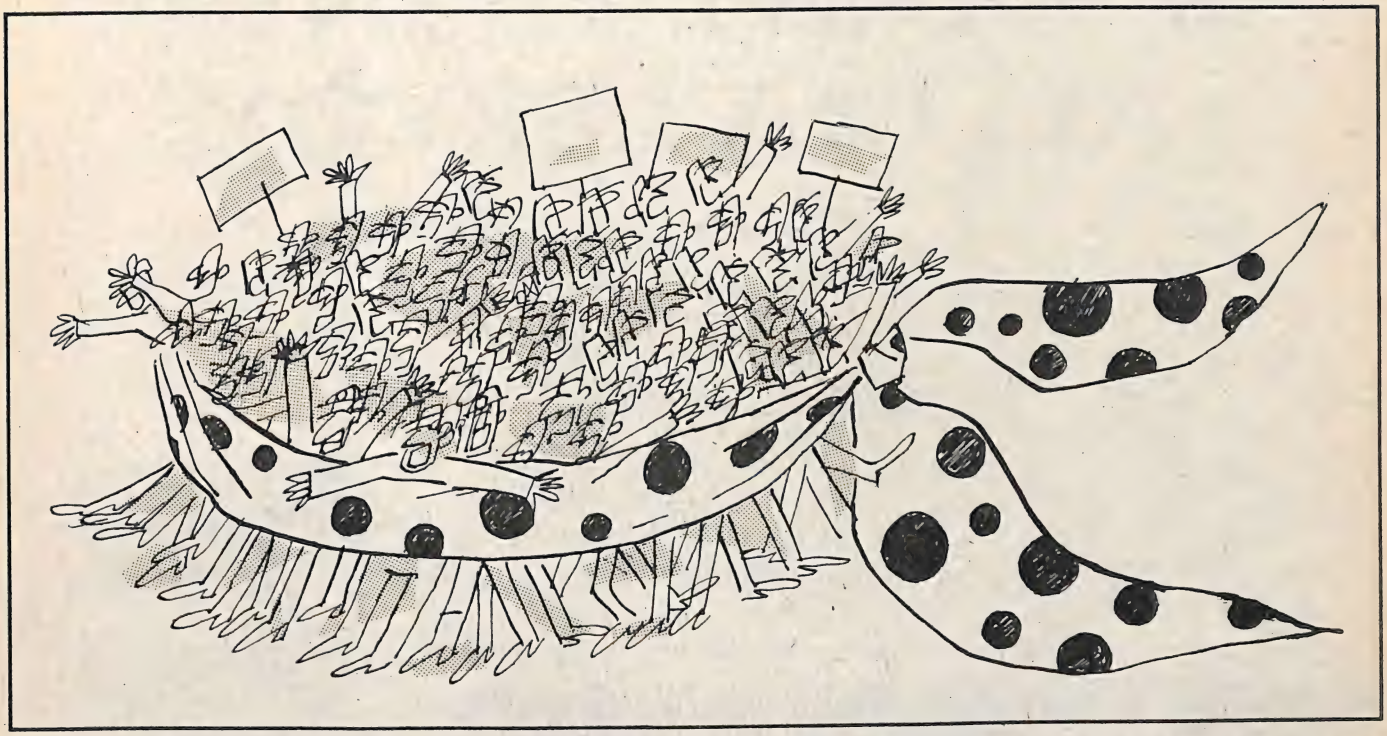

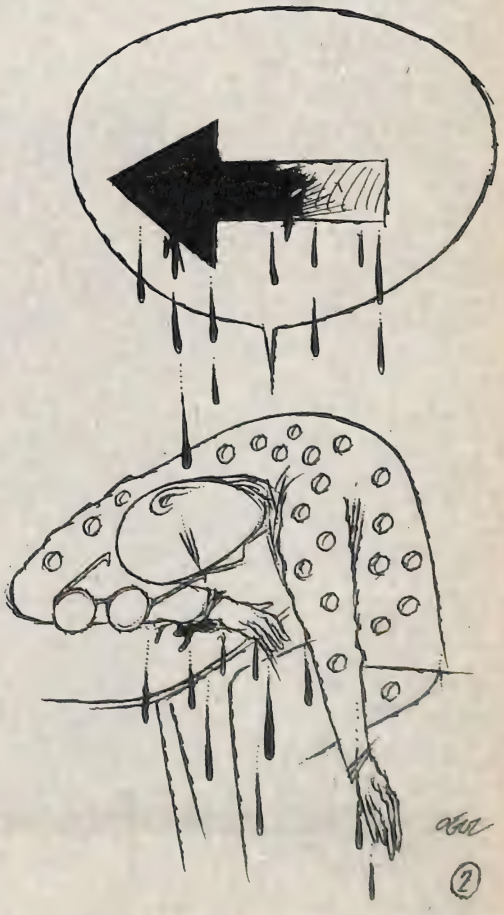

OĞUZ GÜREL

50. SANAT YILINDA ALİ ULVİ ERSOY

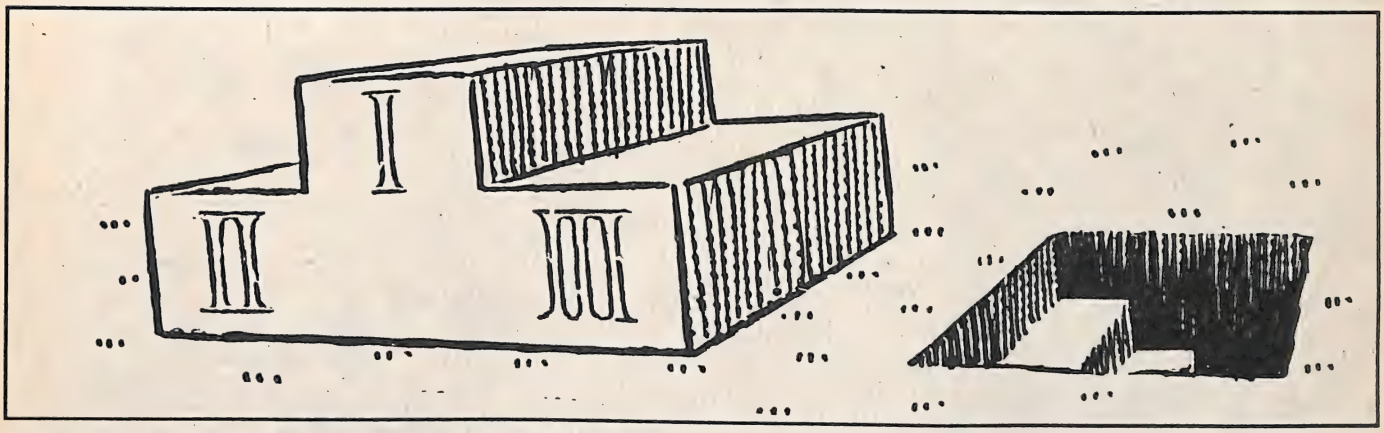

ASLINDA

KARİKATÜR,

İNSANIN DEĞİŞMEYEN SORUNLARINI ANLATAN İNSANI ELE ALAN,

ZAMANIN YA DA COĞRAFYANIN HERHANGİ BİR YERİNDEKİ KİŞİYE İNSANI ANLATABİLECEK BİR SANAT DALIDIR.

BUNA "KALICI" KARİKATÜR DİYORUZ.

SANATSAL ANLAMDA KARİKATÜR BUDUR VE YAZISIZ OLMAK ZORUNDADIR.

KARİKATÜRDE SANATSAL İKİ UNSUR VAR.

BİRİ ESPRİSİ, DİĞERİ ÇİZGİSİ.

BU İKİ UNSURU DA CİDDİYE ALMAK GEREK.

ESPRİ DE, ÇİZGİ DE

HEM GÜZEL OLACAK, HEM DE YENİ OLACAK.

ALİ ULVİ ERSOY

ALİ ULVİ ERSOY'DAN

Gerçek özgürlük şu: İnsanın kendi kendini de sansür etmemesi, gerekir. Bunu en özgür kişiler bile, en özgür zamanlarında da yapamadılar. Özgürlüğü ben şöyle anlıyorum: Sadece sizin üstünüzde bir otorite var, diyelim ki, bir devlet otoritesi. Ona karşı çizgilerle eleştiri yapmak özgürlük değil. Sizden yana olanların da, yanlışlarını gördüğünüz zaman eleştiriyi yapmazsanız, kendinizi sansür ederseniz orada da özgürlük olmaz. Yahutta bir otorite değildir, karşınızdaki. Daha doğrusu bir kişiliksiz otoritedir. Bir kalabalığın otoritesidir, yapamazsınız. Örnek vermek gerekirse, bunu bir yazar arkadaş söylemişti, Çetin Altan. Türkiye'de doğan çocuklar, gerekli proteini alamıyor ve bu yüzden de iyi beslenemiyor. Koyun senede bir kere yavrular. Halbuki domuz, çok yavrular. Demek ki, 'domuz eti yemek, koyun etinden daha faydalıdır' diyemez, dedi bir yazar. Karşısına devletin baskısı çıkmaz ama, bir toplumun baskısı çıkar. Bunu söyleyemiyorsa demek ki, özgür değildir o adam. Bunu söylediğin zaman: 'Vay seni kafir, sen bizi domuz eti yemeye mi davet ediyorsun' der. Ürker. Özgürlük, derken biz hep alışmışız devletin özgürlüklerimizi kısıtlamasına...

Türkiye Yazıları/Mart 1980

(Turgut Çeviker'in 1978'de yaptığı söyleşi).

■

Sanat'ta "öz" ise konu ya da anlatılanşey değil, sadece ve sadece "sanatçının konusunu algılayışı"dır. "İçerik" ise biçimlendirilmemiş bütünün parçaları... Yani sanatçının konusundan aldıkları ile konusuna kattıkları. O kadar. Sonra sanatçının yeteneği, zekası, bilgisi, kültür birikimi, dünya görüşü ile bunları "kurgu"layıp biçimlendirmesi ile sanat yapıtı oluşur. Peki, sınıfsal konum, emek kavramı, toplumcu gerçekçilik?.. Bunlar o yapıtın sanat oluşunu belirleyen ölçütler değil, sanat yapıtını oluşturmasına yarayan nitelikleri arasındadır sanatçının. Daha doğrusu sanatçının "insan" kişiliği içi gerekli koşullardır. Sanatçı, sanatını ister kendi dünya görüşü doğrultusunda kullanır ya da dünya görüşünü sanatına katmaz. Ben sanatçının insan kişiliğinin ezilenden, halktan, hak'tan yana olmasını yeğliyorum, ama o sanatçının yapıtını değerlendirirken bunların söz konusu olmaması gerektiğini düşünüyorum...

Sözü uzattık. Gelelim karikatüre. Diğer sanat kollarından fazla olarak bir ayrıcalığı var karikatürün. Nedir o? Karikatürcü önce konusunu "Mizah"la biçimlendirir. Sonra da mizahla biçimlenen konuyu ikinci kez çizgiyle biçimlendirir. Birinciye "iç biçim", ikinciye "dış biçim" diyelim. "Kalıcı" anlamdaki iyi karikatürde bu iki biçim, amaçtır. Yani kalıcı karikatür kendi dört köşesi içinde, kendi mizah ve çizgi ögeleri arasındaki ilişkiden, anlatış biçiminden alır güzelliğini. Bu yüzden kalıcıdır. İşte sorunun püf noktası burada... Gazete karikatürü ise kendi dışı ile ilişki kurarak mizahı yakalar. Bu dış, ya yeni basın tasarısıdır, ya da bir siyasinin manşetteki lafıdır. Ya AET'nin tutumu ya da süperler arası kuvvet dengesidir. Mizah ve çizgi aracı ile sosyal ve politik konudaki görüşünü açıklamaktır gazete karikatürcüsünün amacı.

Hürriyet Gösteri / Eylül 1983

■

Dergileri izliyorum, ilgimi çekiyor. Başkalarının da ilgisini çekiyor ki bu dergiler çok satıyor. Kendilerine göre bir tür geliştirdiler ama bence bu arkadaşların içinde karikatür sanatını temsil eden kimse yok. Bunu derken, bir gazete karikatüristi olarak benim çizdiklerim de karikatür sanatını temsil etmiyor. Bizim yaptığımız karikatürün günlük politikanın vb. yansıtılmasında araç olarak kullanılması, Karikatür ancak amaç olursa sanat olur. Tabii Ferruh Doğan, Turan Selçuk, Semih Balcıoğlu, Tan Oral'ın zaman zaman çizdikleri karikatür sanatını temsil ediyor.

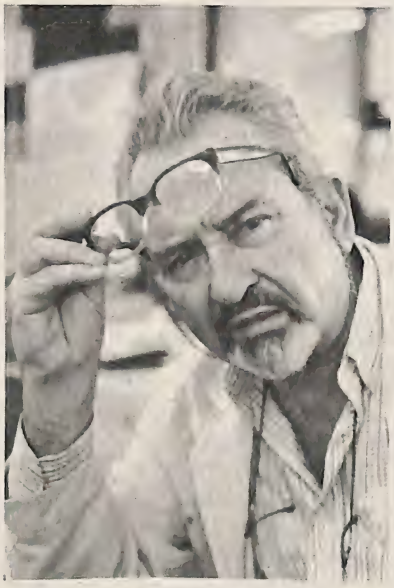

ALİ ULVİ ERSOY

Genç arkadaşlar eğlendirici, güldürücü şeyler çiziyorlar; ama yaptıkları sanat değil. Yine de kendi anlayışları içnide başarılı olan arkadaşlar var. Bir Atilla Atalay var. Gani Müjde var. Yazdıklarını okuyorum, hoşuma da gidiyor. Ama benim gönlüm Aziz Nesin'in mizahından yazan karikatürde. İlbar Erdem'in fantezileri ve çizgisini, Latif Demirci'nin espri anlayışını bğeniyorum. Ergün Gündüz'ün çizgisi mükemmel, öyle ki sanki birkaç karikatürcünün hayatını yaşamış, o tecrübeye sahip. Gazetelerde çizenlerden Kamil Masaracı, Necdet Şen, Behiç Ak, İsmail Gülgeç'i beğeniyorum.

Varlık / Ağustos 1990.

■

Karikatür sanatını karikatürün öbür türlerinden ayırmak gerekir. Siyasi, sosyal, eğlendirici, militan... Özetle insanın kaç boutu varsa o buyutlara seslenen karikatür türleri vardır. Konumuz sanatsal anlamda karikatürse, bu tür karikatürün kesinlikle "yazı"ya gereksinim duymaması gerekir...

Bir karikatür yarışmasının jürisindeki bütün seçicilerin ilk göze alması gereken ilke, yarışmaya katılan yapıtların mizah ve çizgi açısından estetik güzelliği kadar karikatür sanatının sınırlarını genişletici özelliğe sahip olması gerekmektedir. Oysa çoğu yarışmada jüri üyeleri bazen mizahı, bazen çizgiyi, bazende karikatürün mesajını önemseyerek oy kullanmaktadırlar.

Yurt içinde ve yurt dışında bir çok yarışmada jüri üesi olarak bulunduktan sonra öyle düşünüyorum ki bir yarışma, seçilen yapıtların niteliğinden çok o yarışmanın jürisinin niteliğini belirler.

Karikatür / Mayıs 1994.

"İKTİDARIN TAHAKKÜMÜ, POPÜLER KÜLTÜR ve ÇİZGİ ROMANLAR ÜZERİNE KIFAYETSİZ BİR DENEME"

ÇİZGİ ROMAN SERÜVENİ

LEVENT CANTEK

Ülkemizde çizgi roman üzerine yazılmış yazıların miladı 1972 yılına dayanır. Milliyet Sanat Dergisi'nin Aralık sayısında "Çağımızın Bir Sanatı: Resimli Romanlar başlığı altında yayınlanan ilk yazı, çizgi romanın sanatsal varlığından ziyade, entellektüellerin nezdinde olumsuz yönlerinin bertaraf edilmesi niyetleri taşır. Yani çizgi roman, varolan "Kötü"lüğüne ve uzak durulması gereken tüm özelliklerine rağmen "yine de" güzedir. Burada altı çizilen "bir kere de bu biçimde düşünün." tavrıdır ve aslında ses pek yüksek bir perdeden çıkmamaktadır. bu yüzden asıl ilginin ancak seksenli yıllarda popüler kültüre gösterilen öneme müteakiben hayli yoğunlaşarak arttığını söyliyebiliriz. Çizgi romanlar, "herşeyi başaran, muktedir" kahramanların yerine "olanı, oldugu gibi" anlatan ya da o minvalde anlatmaya çalışan anlatılara dönüşünce de, en azından sanatsal yeterlilik ba'bında geçmişten gelen tereddütleri geride bıraktılar. Böylece entellektüel olabileceklerini ispatladılar. Önemli bir kimlik göstergesi olan bu "ispat" bir başka açıdan çizgi romanın varoluşuyla ilgili ölümcül bir tehditin sinyalerini gösteriyordu. Çizgi roman artık satmıyordu. Yeni nesil çizgi romanı "es geçiyordu." Tüm sanatların makus talihi çizgi romana da sirayet ediyor, sanat popülerliğini yitirdikçe seçkinleşiyor, kitlelerden uzaklaştıkça başka bir demde değer kazanıyordu. Bu yeni meyyal ise geçmişten gelen arkaik eleştirileri hitame erdiriyor, anlamsızlaştırıyordu. Sırf bu sebeple çizgi roman için sıklıkla tekrar edilen okumayı engelleyici" "hayalleri kısıtlayıcı" veya ticari olması gibi melanetler TV, Video, Computer games türü çoktan seçmeli tüketim olanaklarının çoğalması ile geri plana düşüp, neredeyse unutuldu.

Çizgi romanla ilintili olarak iktidarın tahakkümü ve yukarıdan indirgemeci özellikleri üzerinde durulabilecek "az gelişmiş ülke" modernizmine dönersek, karşımıza bu popüler anlatının, ideolojinin işlevselliğini sağlaması adına kullanılmasının yanında tam tersi niyetlerle dolu reddiyecilik de çıkar. İktidar, "kolay anlaşılbilirliği" "kitlelere ulaşabilme" gücü yüzünden hassasiyetle ilgilendiği popüler kültüre -ve ziyadesiyle çizgi romana- bir yandan da "hiç yokmuş gibi davranıp". seçkin tavırlarına binaen "günah keçisi" gibi yaklaşıp meşruiyetini tazelemektedir. Bu hal aslen TC'nin orijinini belirleyen ilkelerin mayasını oluşturan "Devletçilik" ile birebir ilgilidir. Devletçilik, toplumdaki her türlü dinamiğin devlet denetimi ve gözetimi altında gerçekleştirildiği her toplumsal gelişmenin devletin üstün çıkarları açısından değerlendirildiği, devlet dışı hiç bir toplumsal olgunun özerk meşrutiyetinin tanınmadığı bütüncül bir siyasal dünyadır. Örneğin devletin toplumu sürüklemek istediği dünyaya toplumun kendi başına gitmek istemesi devlet katında ciddi bir rahatsızlık uyandırır. Çünkü esas olan toplumun o yere gitmesi değil, oraya gidilirken devletin toplum üzerindeki egemenliğinin korunması ve güçlenmesidir.[1] Kabca devlet hem korkar hem sarkar. Bu açıdan "madem ki ihtiyaç var arabeski de biz yaparız" düsturuyla devlet tarafından acılı arabeske karşı acısısız cinsinden üretilen Hakkı Bulut'un "Henüz üç yaşında bir kardeşim var/Seni ondan bile kıskanıyorum" şarkısı[2] veya daha önce anlattığımız "pekos Bill Sansürü"[3] konuyla ilgili hatırlanabilecek önemli örneklerden biri. "İyi Arabesk kötü arabesk kovacak" inancı devletin kendine yakışanı, topluma faydalı olanı belirleme anlamında "bir bilen" kimliğiyle zorlayıcılığını, indirgemeciliğini ortaya çıkarır. Devlet nezdinde "iyi arabesk" olabileceği gibi "iyi çizgi roman"da vardır, İyi çizgi roman ise çocukları suç işlemeye ve maceraya sevketmesi bahis mevzu olmayan, onları normal hayat yollarından dışarı sürüklemeyecek ve binnetice ruhları üzerinde zararlı tesislerde bulunmayacak"[4] bir yapıda olmalıdır.

İlk çizgi roman örneklerinde "devletin inşasına katkıda bulumak" adına milliyetçi halk tahayülleri ve özgün bir dil arayışını bulabilmek mümkün. Özetlersek, bütün kahraman isimlerinin Bay ve Bayan önadlarıyla kullanılması (Baytekin, Bayçetin, Bayan Yıldız vs.) dinin, dinin siyasete alet eden dalavereci ruhban sınıfıyla özdeşleştirilmesi müslümanlığın bir "Allah allah!" nidasından veya savaş öncesi toplu namazdan öteye gitmemesi hiç de boşa değildi. Çizgi romanın bu kullanımı, çocuk dergileri nezdinde atılan ilk adımın geleceğimizin teminatı "Cumhuriyet Çocukları" nın iyi birer vatan evladı olması ideasının azımsanmayacak bölümünü oluşturur. Burada "Kemalist" Mümtaz Soysal'ın, Rakım Çalapalı'nın yazıp Ercüment Kalmuk'un çizdiği "Çetin Kaptan'ın (Yavrutürk, 1936) kendi deyişiyle gelişimindeki katkılarını düşünürsek,[5] "geleceğimizin teminatları"nın çok da futurist olmayan bir yaklaşımla toplumun her kesiminde önemli yerlere ulaşabildiklerini söyliyebiliriz. Bu spekülatif örneğimize rağmen, çizgi roman nasıl oluyor da varolduğu hiçbir an "önemli yerlere ulaşmış muteber şahsiyetlerin" toplumu da manipüle edebilecek bir kabülünden muhrum kalabiliyordu. Çizgi romanı kabullenmek neden bu kadar zordu? Niçin çizgi romandan eğitici-öğretici veya "ilmi, ahlaki ve milli bir dikkatten yola çıkmış" olması gibi nitelikler isteniyordu? Eğlenceye yönelik yapısı neden hep çatık kaşlarla "dersine çalış" alaycı ifadelerle "sen hala bunları mı okuyorsun" söylemine malzeme oluyordu? Belki önemli bir sebep dışarıdan gelen herşeyi varoluşlarına bir tehdit gibi algılayan "Yerli malın Türk'ün malı", "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" vs zihniyetiyle ilgiliydi. Gerek sağdan gerekse sol'dan bu mealde eleştiriler milliyetçilikle dolayımlanarak zikrediliyordu. "Teksas-Tommiks-Red Kit gibi batı kopyası çizgi romanlar; batının kovboy (sağırtmaç) tipine özentiyi artıkıp, gencin hayat felsefesini bozarak, özünden kopmasına zemin hazırlarken[6] (...)" türünden sağ veya, jargonu farklı olsa da merkez soldan benzer eleştiriler yapılabiliyordu. Bu anlanda manipüle etme arzusu yüzünden Abdülcanbaz ile MEB çizgi romanları arasında son tahlilde hiçbir fark yoktur. Ancak iktidarın tahakkümü ve popüler kültürü araçsallaştırması hususunda asıl tehlikeli olan sol'un neredeyse tamamen terkettiği çizgi romanların, sağ kadrolar elinde düştüğü haldir. Ülkücü hareketin anormal bir tehlike arzederek büyümesi de gözönünde alınırsa Althusser'in hassasiyetle üzerinde durduğu, Foucault'un söylemini oluşturan devletin en önemli ideolojik hareket alanı okullarda dağıtılan Türkçü çizgi romanların meali, yaşanan an'lar açısından insanı ürpetecek kadar önemlidir. Kemalist basının sıklıkla bahsettiği üzere görünen tehlike ne şeriat devleti ne de örneğin vahabi İslamın el kesme, insan kırbaçlama geleneklerinin Türkiye'ye egemen olmasıdır.[7] Asıl tehlike "mozaik değil mermer" diyen "ya sev ya terket." zihniyetinin çok yakınımızdaki insanlar tarafından sempatiyle karşılanmasıdır. Gidişat, herşeye gücü yettiği cakasını satan medya'nın bile elinde değil ve bu yazılanlar kesinlikle travmatik bir beka sendromu senaryosu değil..

Bu ay da böyle bir yazı yazdık, kaçamak oldu. Affola diyelim, gelecek ay buluşmak üzere, sevgilerimle...

(1) Ahmet İnsel, "Türkiye Toplumunun Bunalımı", İletişim Yayınları, 1995, s. 12
(2) Can Dündar, "Türkü Çalınacak... Çal!", Yeni Yüzyıl, 6.5.1995.
(3) Levent Cantek, "İlk Sansür", Karikatür, Eylül 1993.
(4) Koce Teks Sayı: 38, "Pekos Bill'e İlgili Bilirkişi Raporu", 1954.
(5) "korkusuz Çetin Kaptan", Asquire, Aralık, 1994.
(6) Haydar Çağlayan, "Çizgi Roman Hakkında", Töre, Ocak 1984.
(7) A. İnsel, a. g. e., s. 130.

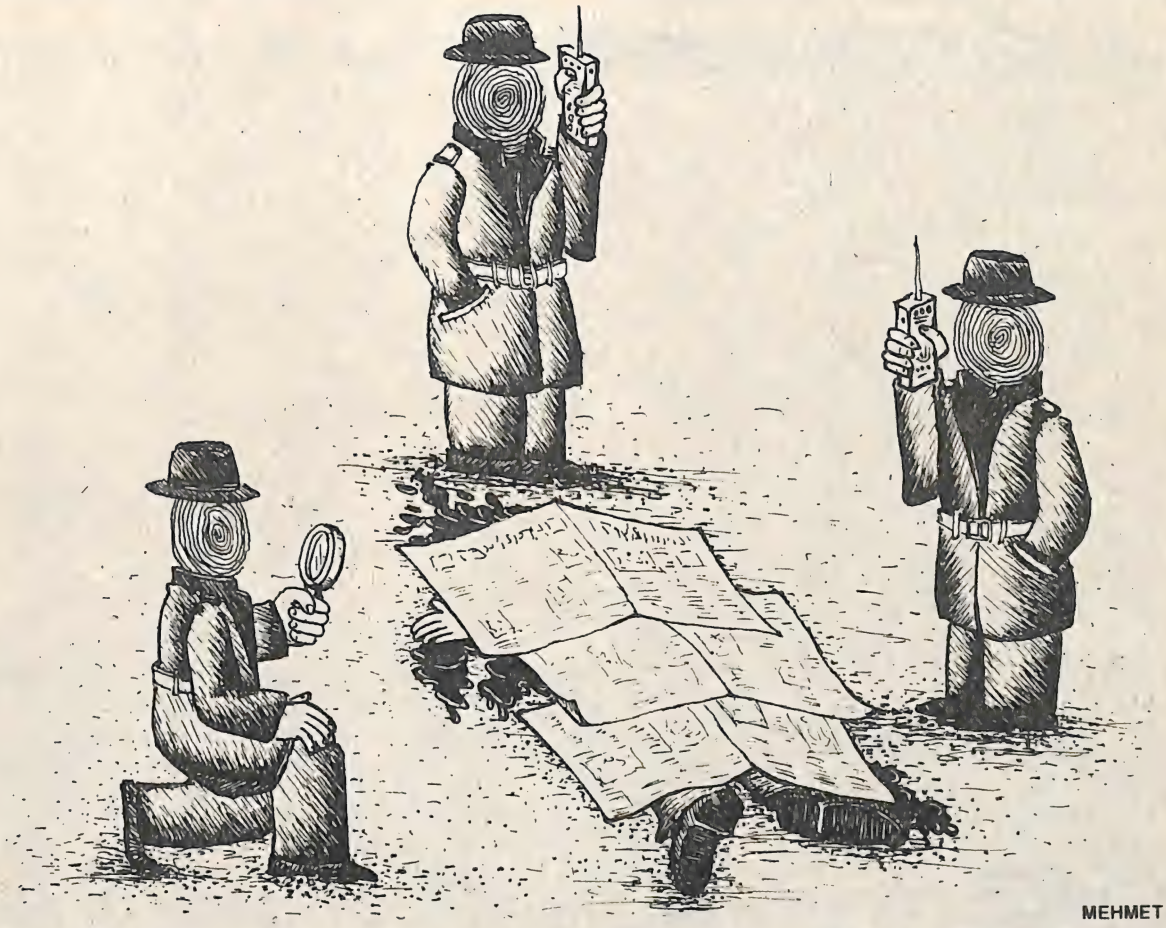

MEHMET ARSLAN

MURTEZA ALBAYRAK

ERDOĞAN KARAYEL

İSMET LOKMAN

KARİKATÜRİST ANEKTOTLARI

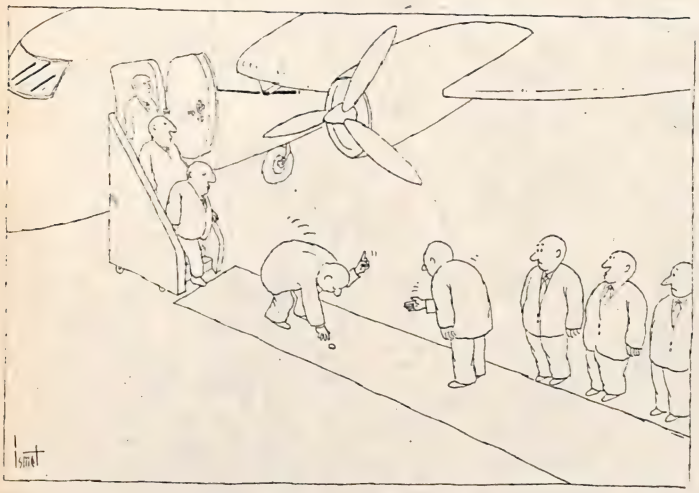

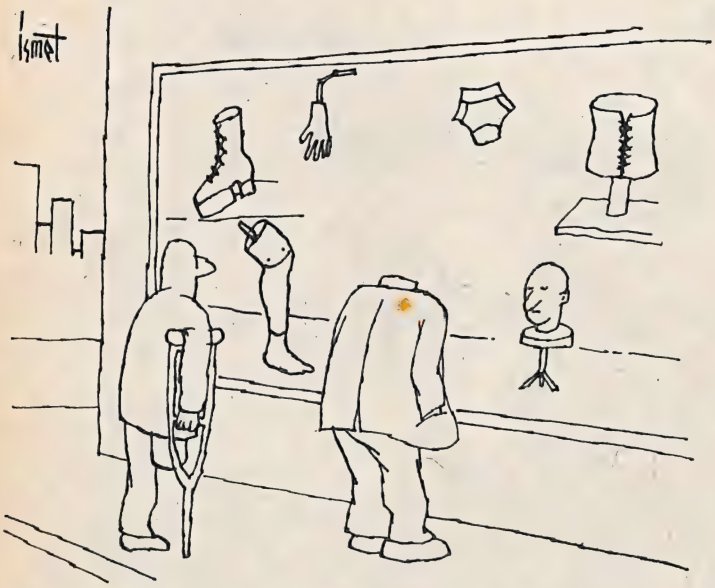

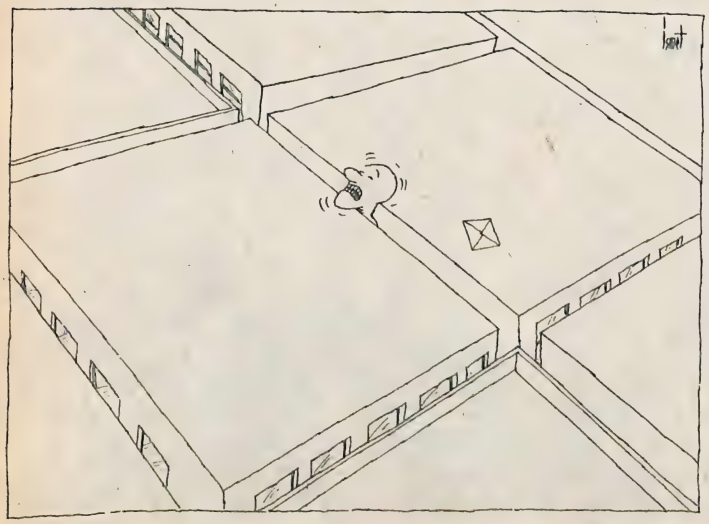

■

Yener ÇAKMAK

■

ARKADAŞIM CAFER

Zeki Beyner, Cafer Zorlu'yu anlatıyor:

Cafer Zorlu, tezgahtarlıktan Babıali yokuşuna biraz geç geldi. Ama karikatür ona güç gelmedi. Birbiri ardına yaptığı başarılı çizgi çalışmaları onun büyük bir karikatür potansiyeline sahip olduğunu çok çabuk gösterdi ve bu zorlu yokuşta, hiç zorlanmadan tırmanışa geçti... Son derece üretken olan Zorlu'nun ilk çizdiğini beğendiğini hiç bir zaman görmedim. Olayı en iyi şekilde verme sabrını böylesine zorlayan bir sanatçı tanımıyorum desem... İnanın, o yine Cafer Zorlu'dan başkası değildir. Onda çizgi ve konu, at başı gider... O kafasıyla bileğini çok iyi kullanan bir büyük çizgi yorumcusudur. Birbirinden başarılı her konuda yüzlerce yapıtı ölümsüzük taşıyacak niteliktedir. Hele haber karikatürü dalında gösterdiği başarı grafiğini aşmak zordur. Şekil karikatüründen de, çok başarılı örnekler veren Cafer Zorlu'nun arkadaşlığı ve insanlığı da cana yakın sımsıcaktır.

Yusuf Ziya Ortaç'ın dahiliği ile deliliğini yüzdelere vurduğu Zorlu, bir halk çocuğudur, Lise'den, fakülteden diploması yoktur... Ama karikatür diploması çoktur. Bir çizgi ve konu zengini olan Cafer Zorlu, aynı zamanda ödül zenginidir de.. Ne var ki, parasal yönden tüm sanatçıların ortak kaderini yaşar.

■

KEHANET

Bedri Koraman anlatıyor:

Bir gün masamın başında çalışırken, rahmetli Örsan Öymen yanıma geldi. Bir süre başımda dikildikten sonra, kaşla göz arasında önümde duran fırçayı kaptığı gibi, siyah boyaya daldırması bir oldu... Sonra silktiği fırçadan yarım saattir üstünde çalıştığım ak kağıda bir damla düştü... Büyük bir şaşkınlık ve öfkeyle, "Be ne?" diye bağırdım Örsan'a... Ama cevabı beni daha çok şaşırttı. Bana lekeyi göstererek, "Ne olacak, geleceğin başbakanı" dedi. Sonra da, kağıttaki lekeyi üste doğru dağıtarak, önce kıvır kıvır kömür siyahı saçlarla kaplı bir kafa, çavdar ekmeği gibi bir yüz yaptı. Sonra şişe dibi bir gözlükle kompozisyonu tamamlayıp, "İşte, seyreyle iki gözüm... Bu, bugünün Başbakanlık Müsteşarı ve yarının müstakbel Başbakanı Turgut Özal'dır" diye garip bir kehanette bulundu. Ben ise bu kehanete asıl 1980'den sonra şaşırdım.

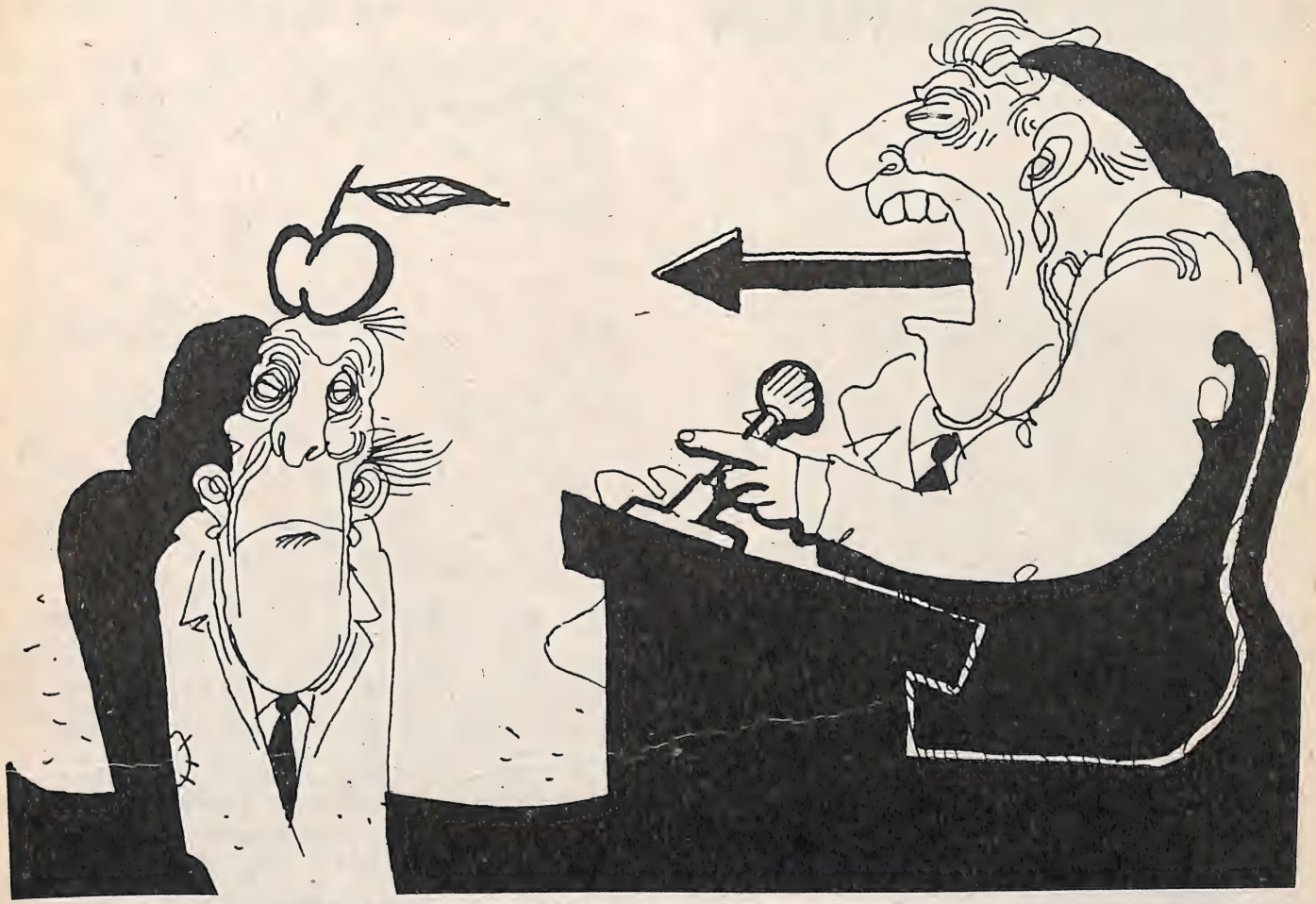

HAKAN ŞENGÜN

BEYAZ PERDE

SEZER ODABAŞIOĞLU

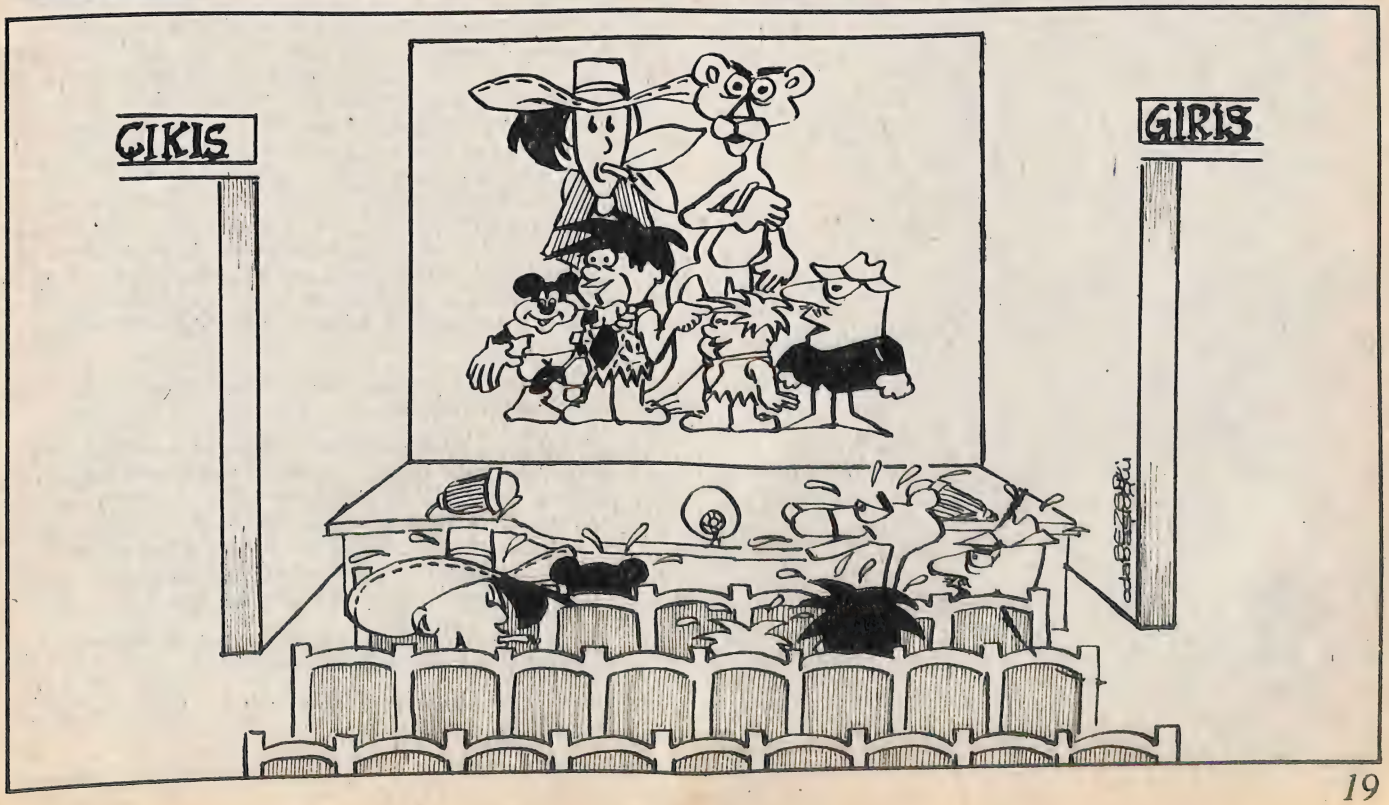

ALTAN ÖZESKİCİ

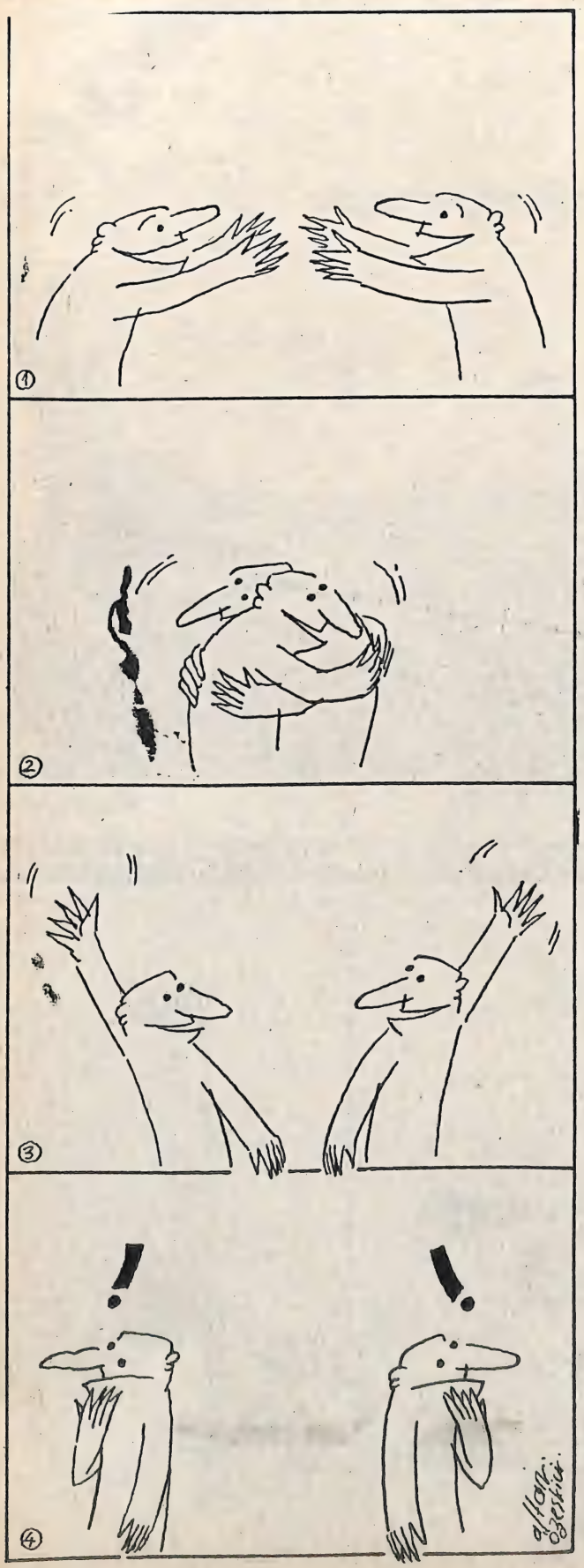

BİLİNMEZ BİR GÜÇ TETİĞİ ÇEKİYOR?

ÇİZGİ YERİNE

A. MÜMTAZ İDİL

Gelmiş geçmiş en popüler tenorlardan Enrico Caruso'nun çok iyi karikatür çizebildiğini biliyor muydunuz? Ya da ünlü Fransız yazarın Jean Cocteau'nun kendi şiir kitaplarını resimlediğini, bale kostümleri için desenler çizdiğini? Küçük Prens'in yazarı Saint-Exupery'nin kitaplarını kendi çizdiği desenlerle süslediğini zaten biliyorsunuz.

Bunlar aklıma hemen gelenlerden birkaçı, örnekleri çoğaltmak mümkün. Burada önemli olan, örnekleri isimlendirmek değil, çizginin dayanılmaz çekiciliği. Hepimiz çocukluğumuzda kendi çizgi roman kahramanlarımızı yaratmaya çalışmışızdır. Süpermen'e benzeyen adamlar yapmak, Cindy bebekler çizmek, Mickey Mouse, Donald benzeri kahramanlar yaratıp, onlara daha yakın olmak, hepimizin çocukluğunda az ya da çok yer etmiştir. Benim çocukluğumun yenilmez çizgi roman kahramanları gökler hakimi Gordon ve Yıldırım Kaptan, tüm el beceriksizliğime karşın binlerce kez kağıtta canlandırmaya çalıştığım unutulmaz tiplerdi.

Daha sonra bu çizgi romanlar, yazılı roman okumak için kapıları ardına kadar aralayacaktı.

Çizgi, düzgün konuşmanın olmadığı, insanların bağırarak anlaşmaya çalıştığı ilkçağ dönemlerinden bu yana insanın vazgeçemediği bir anlaşma yolu olarak varola gelmiş. Ne önemini yitiriyor, ne sanatından ödün veriyor. Ucuz ve kalitesize kaçamıyorsunuz, çünkü hemen sırıtıyor. Belli bir yeteneği mutlaka gerektiriyor. Belki düşünce üretmekte yetersiz kalınılabiliyor, ama yalnızca düşünce üretip, bunu çizgiye aktarmak kesinlikle çok olumlu bir çalışmayı ve ne kadar kabul etmeye yanaşmasam da, bir yeteneği gerektiriyor.

Sanatın başka başka dallarıyla ilgilenmiş bazı ünlüler, yüreklerinin bir köşesinde kalmış olan çizgi sanatının ustalığını bir şekilde ortaya koyuyorlar. Kendi portrelerini yapmak, kitaplarının desenlerini hazırlamak gibi.. Ama bu özelliklerini hep ikinci planda bırakıyor, şairliklerine veya müzisyenliklerine devam ediyorlar. Çizgi onlar için, sizin-benim gibi, vazgeçilemez bir tutku olarak, ama hep amatörce devam ediyor.

Çünkü, sanatın her dalında birinci sıraya oynamak kesinlikle artık mümkün değil. Aynı sanat dalı içerisinde, çeşitli dallarda başyapıtlar vermek, kuşkusuz, olabilir. Sözgelimi, iyi bir sinema oyuncusu, iyi de bir yönetmen olarak da karşımıza çıkabiliyor ya da kişi, hem şiirde hem de düz yazıda başyapıtlar verebiliyor. Ancak, hem çok iddialı bir müzisyen olup, hem film yönetmenliği yapmak, hem roman yazmak, hem plastik sanatlarla uğraşmak, arada da tiyatroyu idare etmek, yirminci yüzyıl insanının enerjisinin üstesinden gelebileceği bir çaba değil. Moda deyimiyle "küreselleşen" dünya sanatın yalnızca bir kolunda varolan değişiklik ve gelişmeleri izleyebilmek bile, başlı başına bir uğraşı gerektiriyor. Bunu somuta indirgeyip, tek bir konuda ürün çıkartmak ise, daha da güç bir iş.

Yapılabileceğine inanmıyorum. Yaptıklarını iddia edenleri de önemsemiyorum.

Şunu çok merak ediyorum: İnsanlar neden karikatür çizerek, yazı yazarak, tiyatro yaparak yaşamlarını kazanmaya çalışırlar. Böylesine bir tutkunun temelini hiç araştıran oldu mu acaba? Yani başka iş yapamadıkları için mi şiir yazıyorlar, kendilerini tatmin etmek için mi tiyatro ile uğraşıyorlar? Onlar da hem karikatür çizip hem de şarkı sözü yazamazlar mı ya da resim yapıp tanesi 30 milyondan satamazlar mı?

Yani, birileri bunu da yapmalı, kuralı geçerli olduğu için mi bilinmez bir güç tetiği çekiyor?

Aslında yalan, merak etmiyorum. Ama yine de biraz üzerinde düşünelim istiyorum.

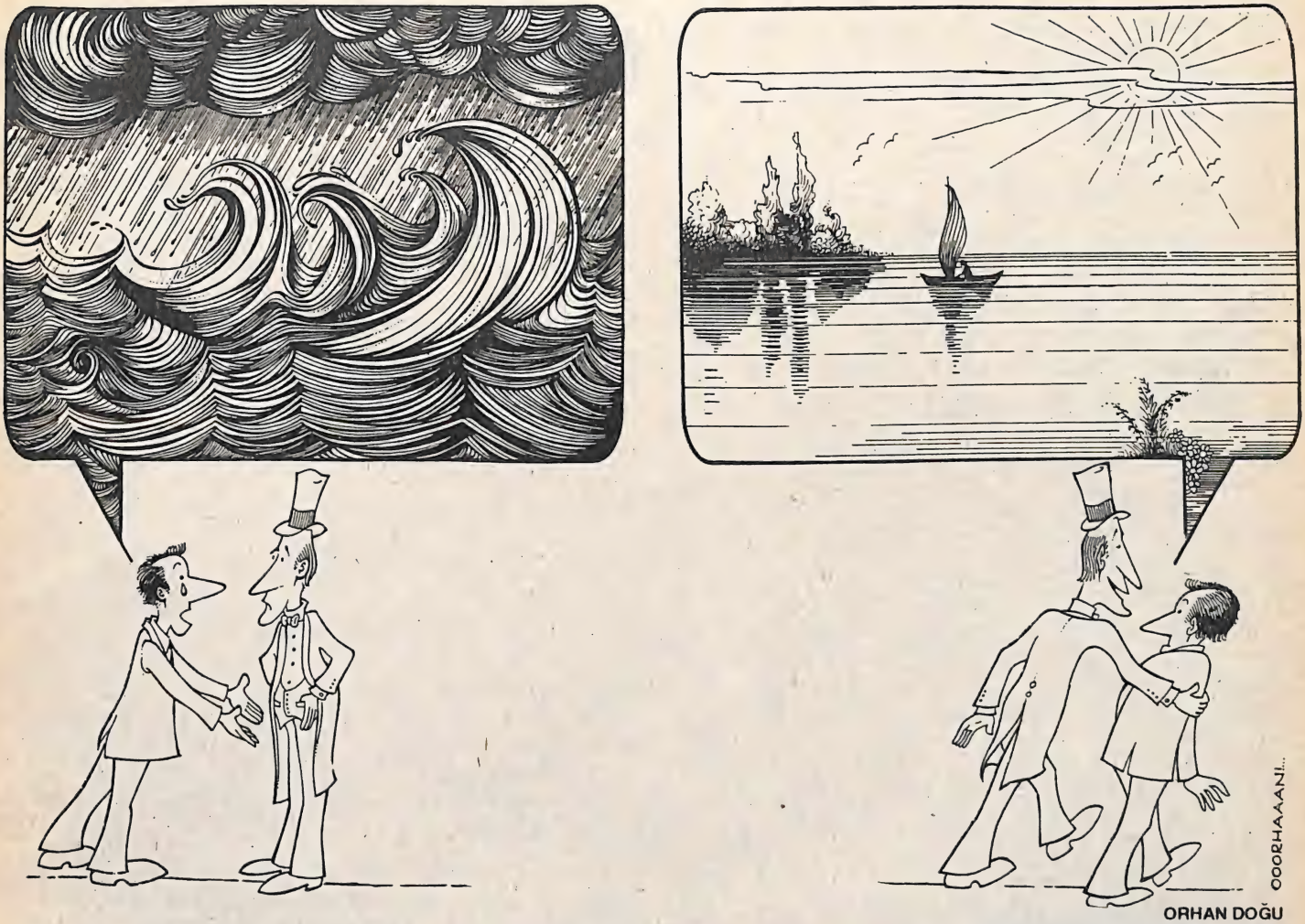

ORHAN DOĞU
Asaf Koçak Karikatür Yarışması'ndan

MUSTAFA BİLGİN

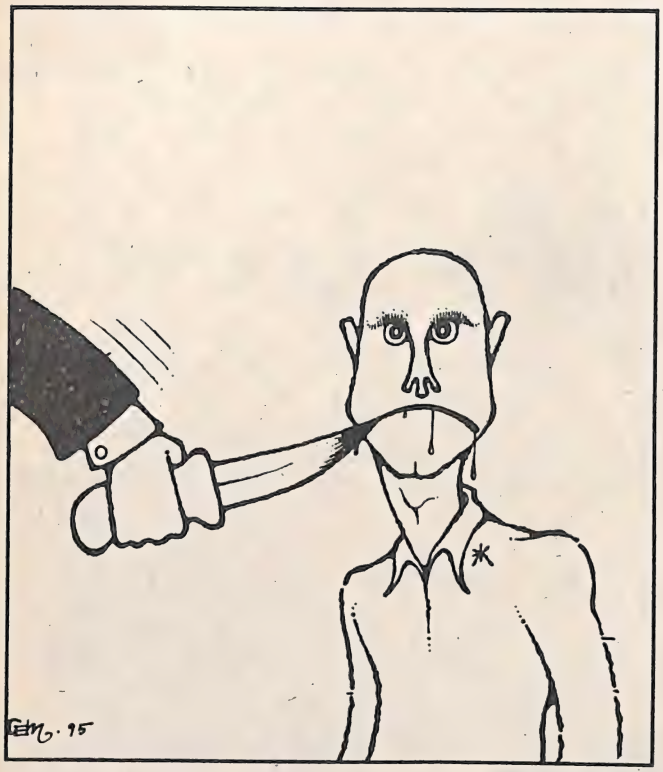

CEM KOCATAŞ

OKTAY BİNGÖL

HABERLER

■ DIEGO HERRERA (YAYO)'NUN SERGİSİ

Diego Herrera'nın "Hayvanlar" konulu karikatür sergisi, Yerebatan Sarıncı çıkışındaki Karikatürcüler Derneği Sanat Galerisi'nde açıldı. Karikatürlerinde "Yayo" imzasını kullanan Diego Herrera Kolombiya'lı bir sanatçı. 1976 yılında Kanada'ya giden Yayo, 16 yaşından beri karikatür çiziyor.

Reklamcılık, iletişim ve bir kaç yıl da güzel sanatlar eğitimi gören sanatçı gazete ve dergilerde de çalıştı. İtalya'nın Bordighera, Yugoslavya'nın Üsküp, Fransa'nın Anglet kentlerinde, Almanya, Rusya ve Japonya'da çeşitli ödüller aldı.

Karikatür sanatıyla ilgili olarak "Mizahın çeşitli düzeyleri olduğunu düşünüyorum. Bazısı çok sıradan, bazısı daha karmaşık ve entellektüel. Önemli olan karikatürcünün fikirleridir." diyen sanatçının Türkiye'deki karikatürlerle ilgili izlenimleri ise şöyle:

"Bir çok mizah dergisi var, karikatürlerle ilgili etkinlikler var. Müzeniz var. Gazetelerde karikatüre geniş yer veriliyor.

Uluslararası yarışmalar olması önemli. Bir çok ülkenin karikatürünü ve karikatürcülerini bir araya getiriyor.'"

■ CENGİZ ÇALIŞ'IN SERGİSİ

Üyemiz Cengiz Çalış, 2-25 Eylül 1995 tarihleri arasında Eskişehir Makine Mühendisliği Odası'nda bir karikatür sergisi açtı arkadaşımızı kutluyoruz.

■ TEMEL'İN 801 FIKRASI

Karadeniz fıkralarını sevenlerin ellerinden düşürmediği "Temel's 801 Temel Fıkra" adlı kitap genişletilerek ikinci baskısı yayımlandı. Ahmet Turhan Altıner ile İlhan Durusoy'un hazırladığı kitabın ikinci baskısında 300 yeni fıkra daha eklendi.

■ ÇORUM TİCARET VE SANAYİ ODASI KARİKATÜR YARIŞMASI

- Konu: Bırakın tarihimiz bize kalsın.

- Adet: Yarışmaya gönderilecek eser sayısında sınırlama yoktur.

- Teknik: Serbest.

- Adres: Çorum. Ticaret ve Sanayi Odası. "Karikatür Yarışması" Çorum.

- Son katılım tarihi: 9 Kasım 1995.

- Seçici Kurul: Ümit Uzel, Tan Oral, Behiç Ak, Muhittin Köroğlu, Mahmut Akgün, Sönmez Yanardüz.

■ MİZAH ŞOV

Mehmet Çağçağ ve Tuncay Akgün'ün sahibi oldukları Leman Dergisi, mizah kültürünü yeni boyutlara taşımak amacı ile ilginç bir aktivite başlattı. Beyoğlu'nda bulunan binalarının iki katını bar haline getiren Çağçağ ve Akgün burada mizah şovları düzenliyorlar.

■ HERGE'NİN KAHRAMANLARI

Fransa'da Tenten'in yaratıcısı Herge'yi konu alan iki kitap yayımlandı. Bertrand Boulin'in "Tenten et l'Alcool", Thomas Sertillanges'in "La Vie Quotidienne a Moulinsart" adlı kitapları, Herge'nin kahramanını yenidn gündeme getirdi.

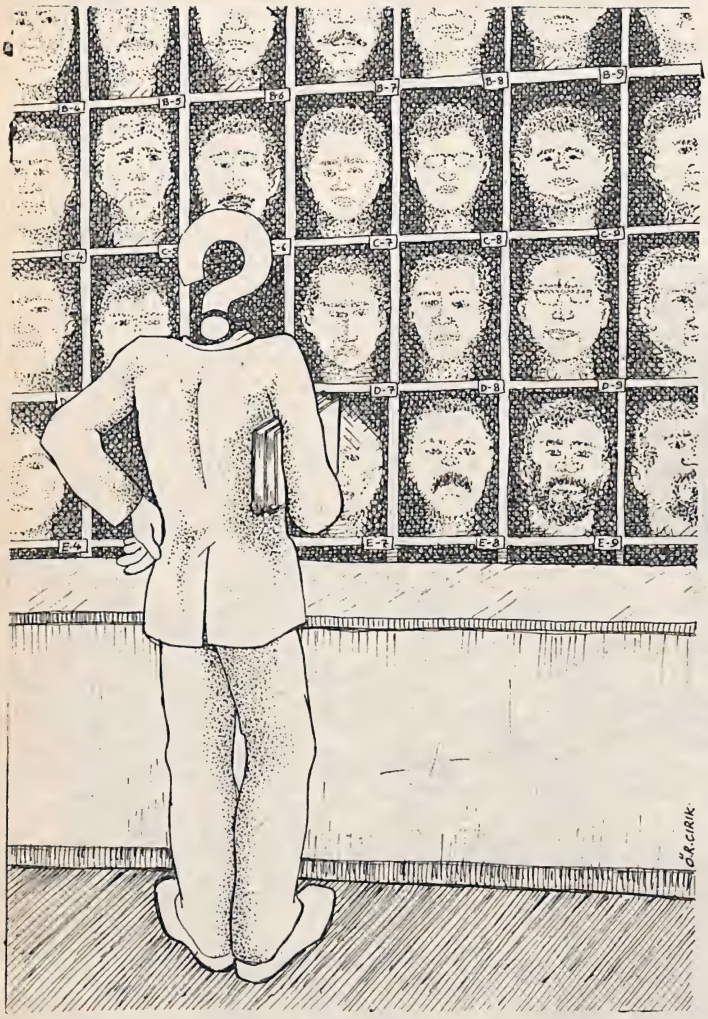

REMZİ ÇIRIK

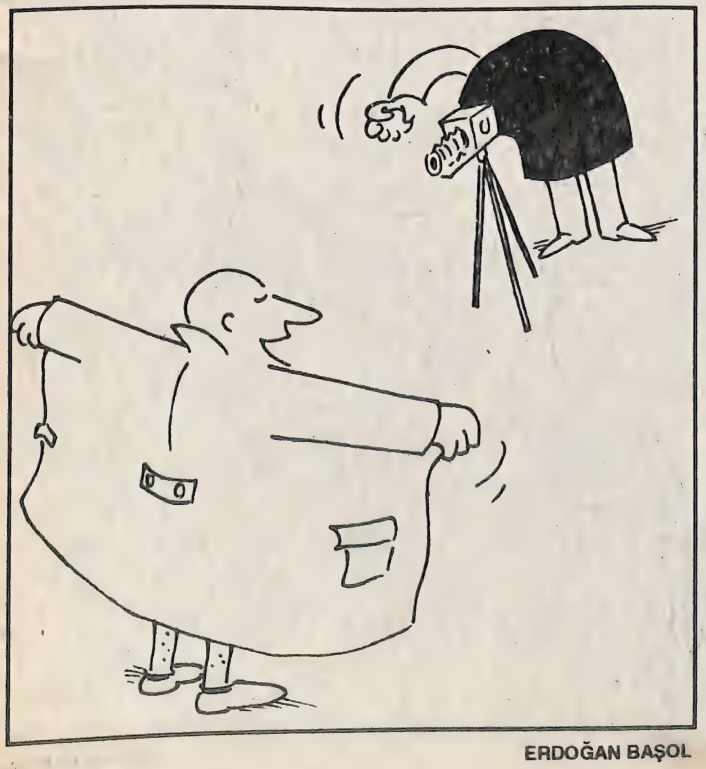

ERDOĞAN BAŞOL

"DEVRİM DEMİRAL'IN KARİKATÜR ALBÜMÜ ÇİZGİLİ YÜREK" ÇIKTI.

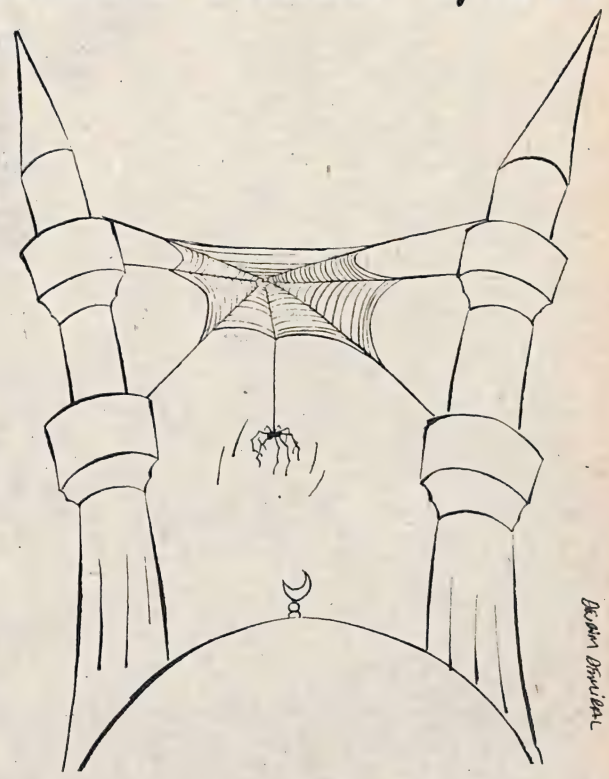

Devrim Demiral, ilk karikatür albümünü yayımladı. Albümüne "Çizgili Yürek" adını veren sanatçı, halen derneğimizin yönetim kurulu üyesidir. 1970 yılında Ordu'da doğan Demiral, Mimar Sinan Üniversitesi güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde öğrenimini sürdürüyor. Birçok yayın organında çizen Demiral, şimdilerde bir çocuk dergisine çizgi roman hazırlıyor.

Çizgili Yürek'te, toplumsal sorunlara duyarlı bir tutum sergileyen Demiral, politik karikatür geleneğini çıkış noktası alıyor. Ülkemizin toplumsal hayatındaki baskılara, yaygınlaşan gericiliğe ve militarizme mizahın sarsıcı eleştirisini yönelten Demiral'ın çizgilerinde resim öğreniminin kazandırdığı sağlam bir desenin olumlu etkisi görülüyor.

Ali Ulvi "Çizgili Yürek" için yazdığı önsöz'de şöyle diyor:

"Unutmamalı ki 'gülünç', 'acıklı' olmaktan daha zor bir durumdur. Bu bağlamda karikatürcü hem vatandaşlık hakkını kullanacak hem de eleştiri görevini yapacaktır. İşte Devrim Demiral genç yaşından beklenmeyen, acemiliği çoktan aşmış çizgileri ve genç yaşından beklenecek ataklığı ile karikatürün en nankör olanı 'editorial' (günlük, siyasal, sosyal) karikatür alanında yerini alıyor."

Necmi Rıza Hoca ise "Karikatür bir zekadır, düşüncedir, sevgidir, erdemdir, sonsuzluktur. Artı, ölümsüzlüktür. Demek oluyor ki, Karikatürü oluşturan daha yüzbinlerce örnek arasında, yukarda saydıklarımın hepsi Devrim'in yapıtlarında mevcut." diyor.

Arkadaşımızı onurlu uğraşından dolayı kutluyoruz.

HİCABİ DEMİRCİ

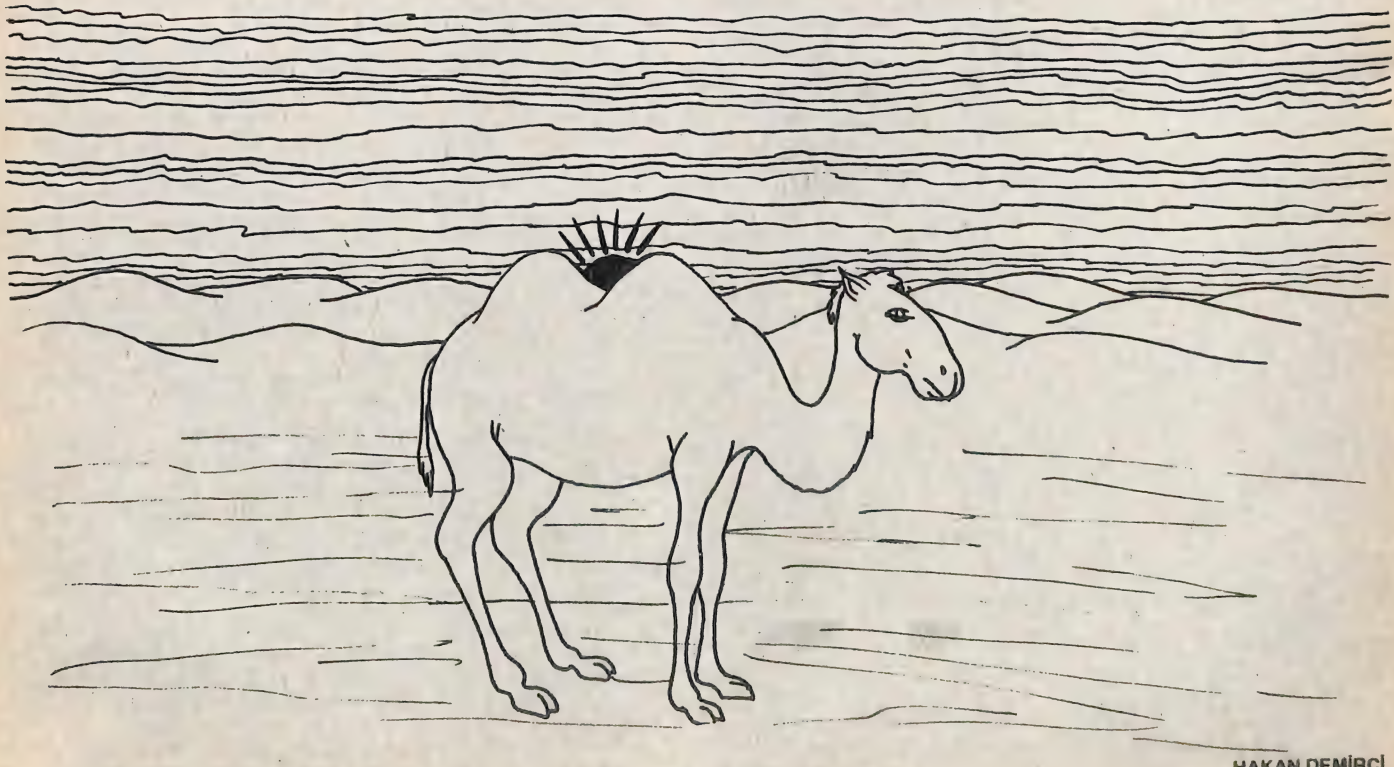

HAKAN DEMİRCİ

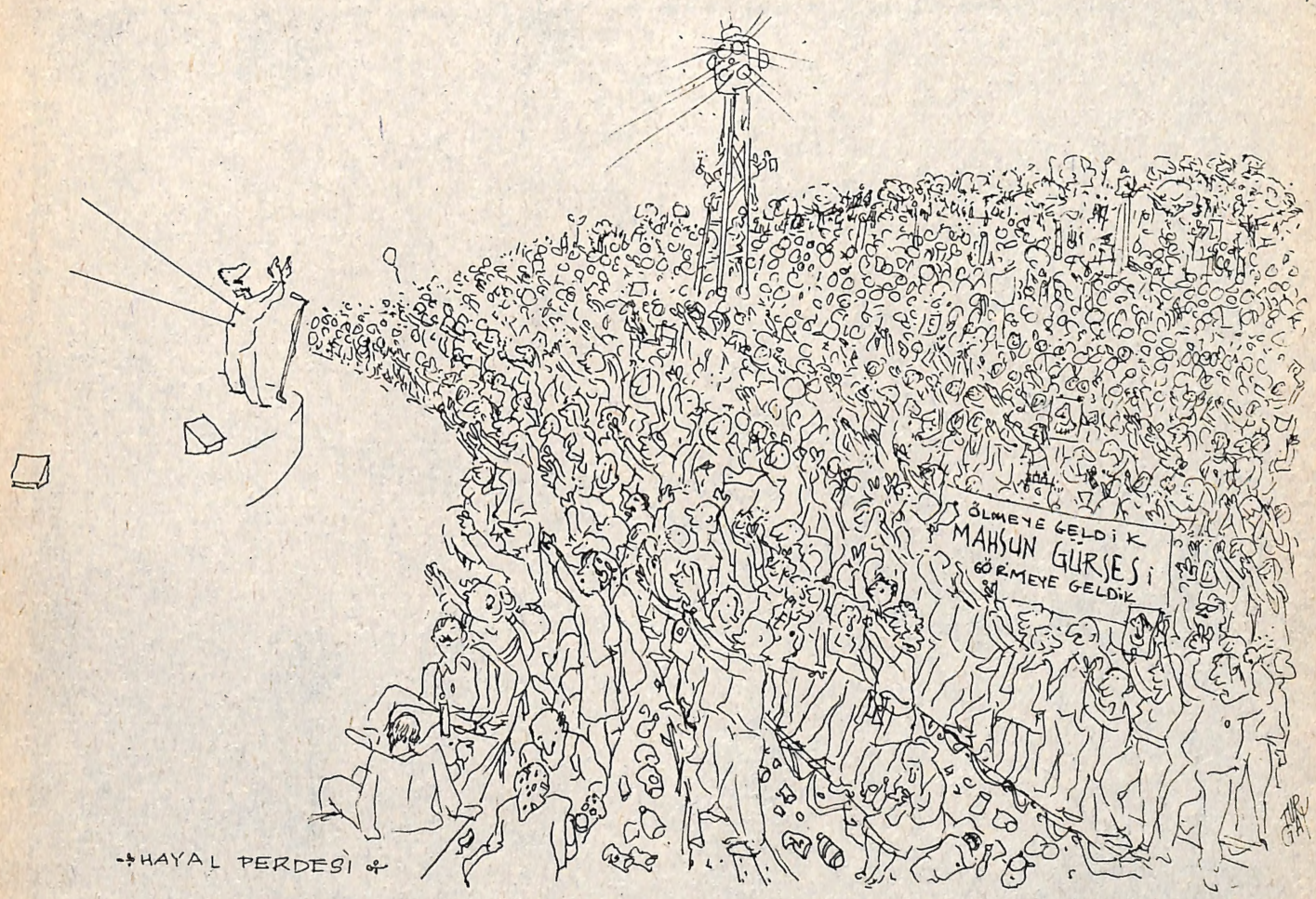

TURGAY KARADAĞ
(Asaf Koçak Karikatür Yarışması'ndan)

MEHMET ALİ TÜRKMEN
(Asaf Koçak Karikatür Yarışması'ndan)

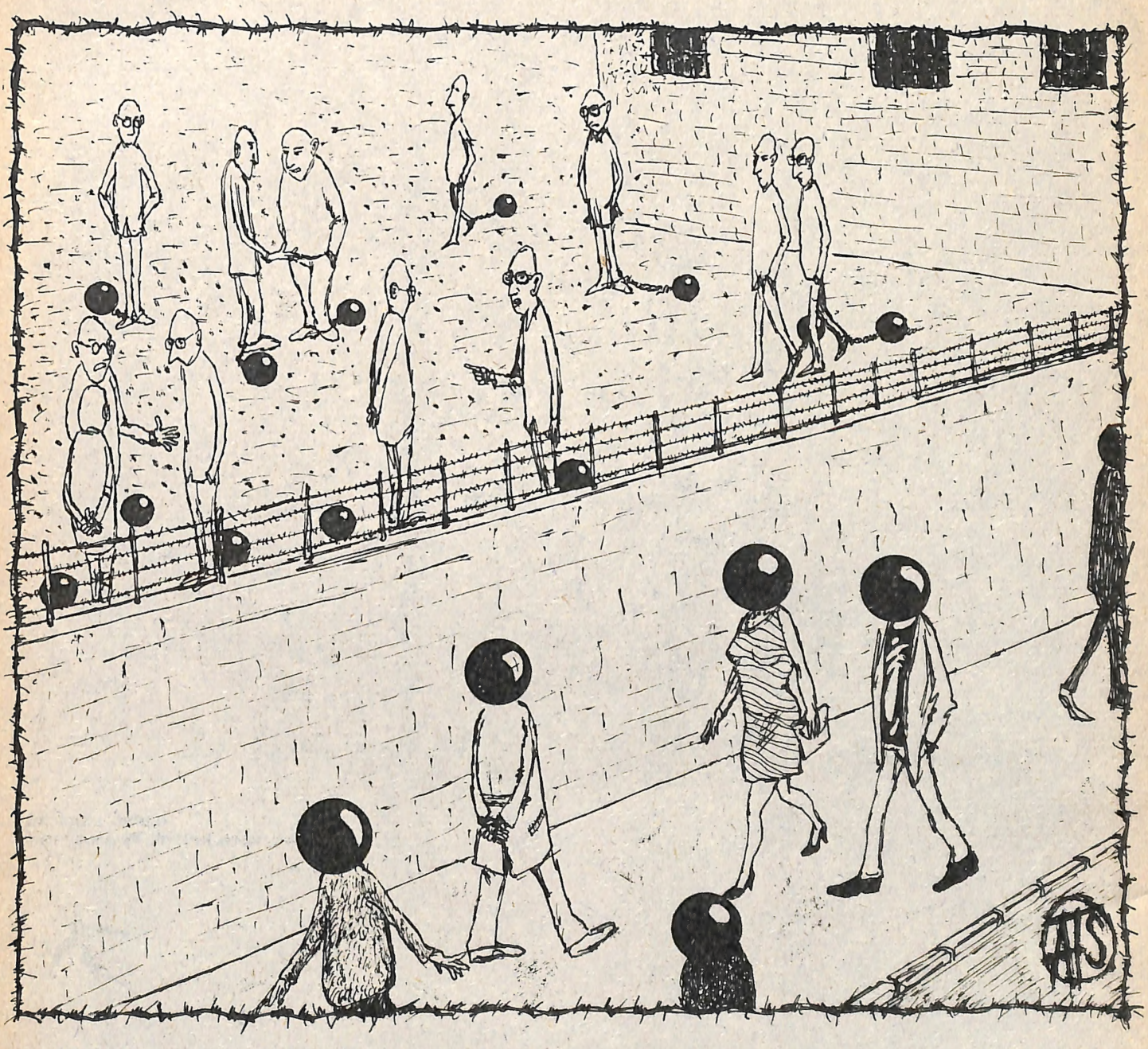

A. TEMOMAN ŞENALAN
(Asaf Koçak Karikatür Yarışması'ndan)

BIZDIKLAR — KADİR CENGİZ

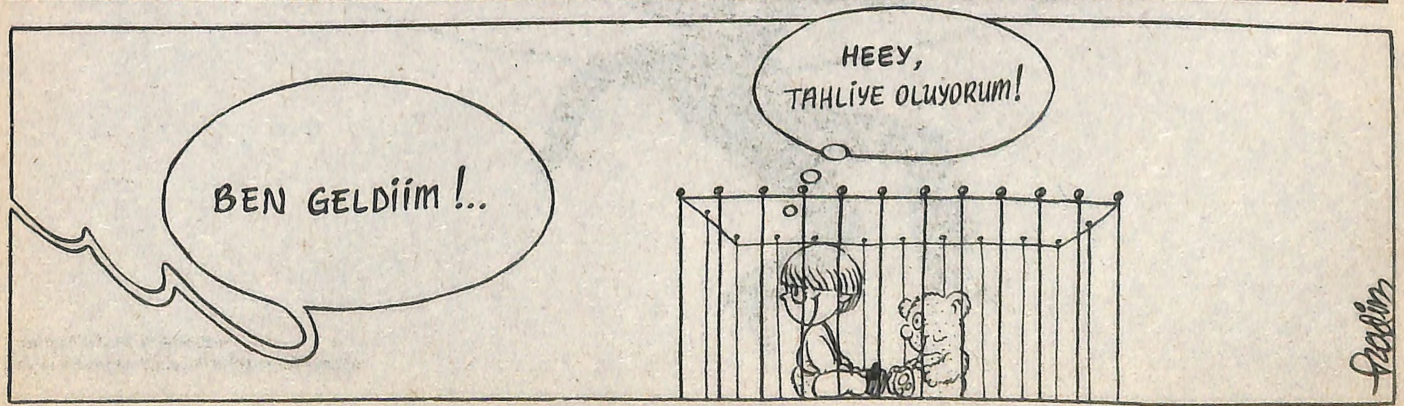

HALKSU

"DOĞAL SEÇİMİNİZ"

HALKSU ÇEŞMELERİ

100. YIL HALKSU
ÖĞRETMENLER CADDESİ
(100. YIL ULUPAZARI İÇİ)
BALGAT

AYRANCI HALKSU
HÜSEYİN ONAT SOKAK
SEMT HALİ İÇİ NO: 13/11
(AYRANCI ULUPAZARI KARŞISI)
A. AYRANCI

MALTEPE HALKSU
ŞEHİT GÖNENÇ CADDESİ
PARK-BAHÇE MD. BİNASI YANI
MALTEPE

YILDIZ HALKSU
PAZAR İÇİ (HALKPAZARI İÇİ)
MUHAFIZ ALAYI KARŞISI
YILDIZ

ÇANKAYA BELEDİYESİ / BELDE A.Ş.

Türkiye'de karar verme konumunda olan kişiler niçin gazetemizi okur?

Çünkü gerek duydukları bilgileri objektif olarak sadece gazetemizde bulabilirler.